

Θεολογικά Χρονικά

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2009: Centre Sèvres, Γαλλία

Στις 10 του μηνός πραγματοποιήθηκε από το περιοδικό Études και το Département d'éthique biomédicale du Centre Sèvres δημόσια διαβούλευση με θέμα: «Η συζήτηση για τη Βιοηθική στη Γαλλία, που βρισκόμαστε πριν από την εξέταση του νομοσχεδίου στο Κοινοβούλιο;». Στη συζήτηση έλαβαν μέρος ειδικοί επιστήμονες, μεταξύ άλλων ο Patrick Verspieren (Σημαντικές στιγμές της συζήτησης για την Βιοηθική τα τελευταία 30 χρόνια), ο Jean-Pierre Winter (Άρχαία φαντάσματα και σύγχρονες βιοεπιστήμες) κ. ά.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Όξφορντ, Μεγάλη Βρετανία

Το Centre of Theology and Philosophy με έδρα το Nottingham και το St Stephen's House με έδρα την Όξφορντ διοργάνωσαν στις 4-6 του μηνός διεθνές συνέδριο με θέμα: «Έπιστρέφοντας στην Έκκλησία, 2010. Άποτιμώντας την θεολογική εκπαίδευση». Μεταξύ των ομιλητών ήταν οι John Milbank, Graham Ward, Alister McGrath, Benedict Viviano OP, Michael Northcott, Graham James, Stephen Platten κ. ά. Στο συνέδριο διερευνήθηκε από ποιή κίλες προοπτικές ή «θεολογία της εκπαίδευσης», ενώ επίσης έγινε εύρεία συζήτηση πάνω σε ζητήματα όπως η εκπαίδευση των κληρικών-ιερωμένων και η εκπαίδευση και κατήχηση των λαϊκών.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Στρασβούργο, Γαλλία

Με πρωτοβουλία της Association internationale pour l'étude de la littérature apocryphe chrétienne της Groupe de Reserches sur la Septante και του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου διοργανώθηκε από τις 13 έως και τις 16 Ιανουαρίου στο Στρασβούργο η τρίτη διεθνής συνάντηση της ομάδας Christian Apocryphal Literature. Θέμα της φετινής συνάντησης ήταν η σχέση των χριστιανικών αποκρύφων και της έβραϊκής Βίβλου (La littérature apocryphe chrétienne et les Écritures juives). Το ιδιαίτερα πλούσιο πρόγραμμα του συνεδρίου κάλυψε διάφορες πτυχές του ζητήματος. Όμιλητές ήταν ειδικοί από διάφορα πανεπιστήμια της Ευρώπης. Ο ενδιαφερόμενος αναγνώστης μπορεί να βρει πληροφορίες στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://michaellanglois.fr/meetings/media/s/colloque-apocryphes-chretiens-2010.pdf>.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Παρίσι, Γαλλία

Με την ευκαιρία της συμπληρώσεως ενός έτους από το θάνατο του Olivier Clément, το ὀρθόδοξο θεολογικό περιοδικό Contacts και ὁ σύνδεσμος Fraternité orthodoxe en Europe occidentale διοργάνωσαν στις 16 του μηνός συνέδριο με θέμα: «Ένας μεγάλος ὀρθόδοξος θεολόγος του 20ού αιώνα: Άπόψεις πάνω στο ἔργο του Olivier Clément (1921-2009)». Στο συνέδριο πα-

ρουσιάζονταν εισηγήσεις πάνω σε ποιήματα ὄψεις τοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου Γάλλου ὀρθόδοξου στοχαστῆ, ὅπως «Les étapes d' une quête theologique» (Frank Damour), «Les Pères et la philocalie dans l' oeuvre d' Olivier Clément» (Christian Badilita), «L'oeuvre d' Olivier Clément, l' orthodoxie russe et la Russie» (Vladimir Zelinsky), «L' oeuvre d' Olivier Clément et l' orthodoxie grecque» (Καίτη Χιωτέλλη), «Olivier Clément et l' émergence de l' Orthodoxie en France» (Μητρ. Ἑσθονίας Στέφανος) κ.ἄ.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Λυών, Γαλλία

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Lyon σὲ συνεργασία μὲ τὸ Institut des Sources Chrétiennes πραγματοποιοῦσε ἡμερίδα στὶς 21 τοῦ μηνὸς μὲ τὸν τίτλο: «Exégèse critique, Exégèse patristique». Ἡ ἐπιστημονικὴ αὐτὴ συνάντηση ἔλαβε χώρα στὸ πλαίσιο τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν 100 χρόνων τοῦ γνωστοῦ ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ Recherches de Science Religieuse. Τὸ συνέδριο περιλάμβανε τέσσερις θεματικὲς ἐνότητες: α) θέσεις τῆς κριτικῆς ἐξήγησης σήμερα, β) ἀλληγορία καὶ τυπολογία, γ) ἡ κριτικὴ χρῆσις τῆς τυπολογίας καὶ δ) ἡ ἀναζήτηση μίας νέας θεωρίας τοῦ νοήματος. Ὁμιλητὲς ἦταν οἱ: J. Descieux, P. Gibert, M. Fédou, J.-N. Guinot, B. Pinçon, Y.-M. Blanchard, Chr. Theobald.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Κύπρος

Τὸ Τμῆμα Ἱστορίας καὶ Ἀρχαιολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κύπρου καὶ ἡ Ἱερά Μονὴ Μαχαιρᾶ συνδιοργάνωσαν στὶς 22-23 τοῦ τρέχοντος μηνὸς ἐπιστημονικὸ συνέδριο γιὰ τὸν ἐθνομάρτυρα Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου Κυπριανὸ (1810-1821), μὲ θέμα: «Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Κυπριανός. Ὁ μάρτυρας τῆς πίστεως καὶ πατρίδος». Στὸ

συνέδριο ἔλαβαν μέρος εἰδικοί ἐπιστήμονες ὅπως οἱ Βασίλης Καρδάσης, Πασχάλης Κιτρομηλίδης, π. Γεώργιος Μεταλληνός, ὁ Μητροπολίτης Ἀρχαλοχωρίου Ἀνδρέας καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐρευνητὲς διαφόρων ἐιδικότητων, ὅπως ἱστορικοί, φιλόλογοι, κ.ἄ.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Χαλκίδα

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος πραγματοποίησε στὶς 23 τοῦ μηνὸς ἐπιστημονικὴ ἡμερίδα μὲ θέμα: «Ἡθικὴ διαφθορὰ καὶ Παιδεία», μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Στὴν ἡμερίδα παρουσιάστηκαν εισηγήσεις, ὅπως, μετὰξὺ ἄλλων, «Φαινόμενα ἐπιστημολογικῆς σύγχυσης ἀκαδημαϊκῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς θεολογικῆς παιδείας» (Σ. Τσιτσιγκός), «Πολιτεία καὶ Παιδεία» (Ν. Χρόνη), «Ἡθὸς καὶ ἀήθεια: ἀπὸ τὴν ὄντολογία στὴν παθολογία» (Ἄ. Κεσελόπουλος), «Ἡ ἔννοια τῆς Παιδείας στοὺς πλατωνικοὺς Νόμους» (Ἄ. Μάνος) κ.ἄ.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Ἀθήνα

Στὶς 26 Ἰανουαρίου τὸ ἴδρυμα ΑΡΤΟΣ ΖΩΗΣ πραγματοποίησε στὸ Μουσεῖο Μπενάκη ἐκδήλωση μὲ τὸν τίτλο: «Ἄς σκεφτοῦμε τὴ Βίβλο». Ὁμιλητὲς ἦταν οἱ Μ. Κωνσταντίνου, Θ. Λίποβατς, Θ. Παπαθανασίου καὶ Στ. Ζουμπουλάκης.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Θεσσαλονίκη

Τὸ δίκτυο «Θρησκεία καὶ Πόλις» διοργάνωσε στὶς 28 τοῦ μηνὸς ἀνοικτὴ συζήτηση μὲ ὀμιλητὴ τὸν καθηγητὴ Κοινωνιολογίας Ἰ. Πέτρου καὶ θέμα «Θρησκεία καὶ Δημόσιος Χώρος». Ἡ ἐκδήλωση αὐτὴ ἔλαβε χώρα στὸ πλαίσιο τῶν δράσεων τοῦ δικτύου ποὺ σκοπὸ ἔχει νὰ μελετήσῃ τὸ θρησκευτικὸ φαινόμενο καὶ εἰδικότερα τοὺς τρόπους μὲ τοὺς ὁποίους ἡ θρησκεία ἀλλη-

λεπιδρᾶ μὲ τὴν πολιτικὴ καὶ τὸν πολιτισμὸ μὲσα στὸ νέο παγκοσμιοποιούμενο περιβάλλον. Στὶς ἐκδηλώσεις τοῦ δικτύου συμμετέχουν ὡς ὁμιλητὲς ἐπιστήμονες (ἀπὸ τὴ θεολογία, τὴ φιλοσοφία, τὶς πολιτικὲς ἐπιστῆμες κ.ἄ.), οἱ ὁποῖοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν μελέτη σχετικῶν ζητημάτων.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Ἀθήνα

Τὸ Γραφεῖο Νεότητος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν πραγματοποιοῦσε στὶς 30 τοῦ μηνὸς ἡμερίδα στὸ πνευματικὸ κέντρο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀσωμάτων Θεοσίου μὲ ἀφορμὴ τὴν ἐορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Στὸ πλαίσιο τῆς ἡμερίδας ἀναπτύχθηκαν μεταξὺ ἄλλων θέματα, ὅπως «Πόσο συμβατὸς μὲ τὴν ὀρθόδοξη θεολογικὴ σκέψη εἶναι ὁ οἰκονομικὸς Φιλελευθερισμὸς;» (Ἄνδρέας Ἀργυρόπουλος), «Ποιὲς εὐέλκτες πολιτικὲς μπορεῖ νὰ ὑπάρξουν γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς κρίσης καὶ τὴν ἀνάπτυξη μιᾶς οἰκονομίας μὲ ἀνθρώπινο πρόσωπο;» (Ἀλέξης Μητρόπουλος), ἐνῶ ἡ ἡμερίδα ὀλοκληρώθηκε μὲ στοργυλλὴ τράπεζα ὅπου συζητήθηκε τὸ θέμα «Γιὰ μία Οἰκονομία μὲ ἀνθρώπινο πρόσωπο» μὲ τὴ συμμετοχὴ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Ἱερωνύμου καὶ τῶν καθηγητῶν Νίκου Κοτζιᾶ καὶ Δημήτρη Μόσχου.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Κάιρο, Αἴγυπτος

Συνέδριο μὲ θέμα τὸ ρόλο τῶν Ἁγίων Γραφῶν στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας διοργανώθηκε ἀπὸ 28-30 Ἰανουαρίου 2010 στὸ Κάιρο τῆς Αἴγυπτου καὶ τὸν Ἱερό Ναὸ τῶν Ἀρχαγγέλων Daher, ὑπὸ τὴν αἰγίδα καὶ τὴν εὐλογία τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς Θεοδώρου Β'. Ὑπεύθυνος τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς ἦταν ὁ Ἀρχιμανδριτὴς Ἡλίας Habid.

Τὸ συνέδριο ἦταν χωρισμένο σὲ τρεῖς μεγάλες θεματικὲς ἐνότητες. Ἡ πρώτη ἐξέτασε τὸ ρόλο τῆς Ἁγίας Γραφῆς στοὺς Πατέρες, ἡ δευτέρη τὸ ρόλο τῆς Ἁγίας Γραφῆς στὸν οἰκουμενικὸ διάλογο καὶ ἡ τρίτη τὸ πῶς οἱ Γραφεῖς ἀποτελοῦν σημεῖο διαλόγου γιὰ Χριστιανοὺς καὶ Μουσουλμάνους. Εἰσηγήσεις γιὰ τὴν πρώτη θεματικὴ ἔκαναν: ὁ Ὁμ. Καθηγητὴς Χρῆστος Κρικιῶνης, μὲ θέμα «Οἱ Καππαδόκες Πατέρες καὶ ἡ θεολογικὴ τους σκέψη», ὁ Δρ. Ἰωσήφ Faltas, θεολόγος τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας, μὲ θέμα «Οἱ Ἀλεξανδρινοὶ Πατέρες καὶ ἡ θεολογικὴ τους σκέψη», ὁ καθηγητὴς τοῦ Ἰνστιτούτου Ὁρθόδοξης Θεολογίας Ἀγ. Ἰωάννη Δαμασκηνοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Balamand (Λίβανος) Fadi Georgie, μὲ θέμα «Χριστολογία κατὰ τὸν Ἰωάννη Δαμασκηνό» καὶ ὁ Δρ. Paul Faghali, θεολόγος τῆς Μαρωνιτικῆς κοινότητας, μὲ θέμα «Ἡ Χριστολογία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου».

Γιὰ τὸ ρόλο τῆς Ἁγίας Γραφῆς στὸν οἰκουμενικὸ διάλογο μίλησαν οἱ: Σεβ. Michel FitzGerald, Νούντιος τοῦ Βατικανοῦ στὴν Αἴγυπτο καὶ ἡ Δρ. Ἑλένη Κασσελοῦρη-Χατζηβασιλειάδη, συνεργάτης τῆς Ἀκαδημίας Θεολογικῶν Σπουδῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ καὶ διδάσκουσα στὸ Ἑλληνικὸ Ἀνοικτὸ Πανεπιστήμιο.

Στὴν τρίτη ἐνότητα, ἡ ὁποία ἀφοροῦσε στὶς σχέσεις Χριστιανῶν καὶ Μουσουλμάνων ἐπὶ τῆ βάσει τῆς διδασκαλίας τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τοῦ Κορανίου, εἰσηγήσεις ἔκαναν: ὁ Δρ. Ali Abdel Baki Shehata, Καθηγητὴς τοῦ Ἰσλαμικοῦ Πανεπιστημίου Al Azhar Καΐρου καὶ ὁ Δρ. Khaled Ziyada, Πρέσβης τοῦ Λιβάνου στὴν Αἴγυπτο. Συντονιστὴς τῆς συνεδρίας ἦταν ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Ἰσαὰκ Barakat, Καθηγητὴς τοῦ Ἰν-

σιτουτού Ὁρθόδοξης Θεολογίας Ἁγ. Ἰωάννη Δαμασκηνοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Balamand (Λίβανος), ὁ ὁποῖος μεταξὺ ἄλλων, ἀνέγνωσε μῆνυμα τοῦ Ἐξοχ. Ὑπουργοῦ Τύπου καὶ ΜΜΕ τοῦ Λιβάνου γιὰ τὸ διάλογο καὶ τὴν ἀναγκαιότητα εἰρηνικῆς συνύπαρξης χριστιανῶν καὶ μουσουλμάνων στὸ χῶρο τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Νιτρίας κ. Νικόδημος, Πατριαρχικός Ἐπίτροπος Καΐρου, μὲ τοὺς χαιρετισμούς του σήμανε τὴν ἔναρξη καὶ τὴ λήξη τοῦ συνεδρίου, ἐνῶ στὶς ἐργασίες συμμετεῖχαν ἐκπρόσωποι τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς, τῆς Ἀρμενικῆς, τῆς Μαρωνιτικῆς καὶ τῆς Συριακῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ μία ἐπίσημη ἀντιπροσωπεία ἀπὸ τὸ Ἰσλαμικὸ Κέντρο Al Azhar τοῦ Καΐρου. Τέλος, τὸ συνέδριο παρακολούθησε μεγάλος ἀριθμὸς ὀρθόδοξων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Ἡλεία

Στὶς 30-31 τοῦ τρέχοντος μηνὸς πραγματοποιήθηκε ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Ἡλείας καὶ τὸ παράρτημα τῆς Πανελληνίας Ἐνωσης Θεολόγων Ν. Ἡλείας, συνέδριο μὲ θέμα «Οἱ Χριστιανικὲς καὶ Πολιτισμικὲς ἀξίες στὴν ἐποχή μας». Σκοπὸς τοῦ συνεδρίου ἦταν νὰ ἐπισημανθοῦν οἱ ἀξίες οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦν τὸ κοινὸ ὑπόβαθρο πάνω στὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ στηριχθεῖ ἡ εἰρηνικὴ συμβίωση τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν στὸ πλαίσιο τοῦ σεβασμοῦ κάθε θρησκευτικῆς καὶ πολιτισμικῆς ετερότητας. Μεταξὺ τῶν ὁμιλητῶν ἦσαν ὁ Ἐπίσκοπος Ὠλένης κ. Ἀθανάσιος («Τὸ ἀσκητικὸ βίωμα στὴν Ὁρθόδοξη παράδοση καὶ τὸν Πολιτισμὸ»), ὁ καθ. Γ. Κουμάκης («Ὁ Θεὸς τῆς εὐδαμονίας κατὰ τὸν Πλάτωνα»), ἡ Δρ. Ε. Δαμουλῆ-Φίλια («Χριστιανικὲς καὶ Πολιτισμικὲς ἀξίες στὸ τοπικὸ ἱστορικὸ γίνε-

σθαι»), ὁ καθ. Σπ. Τσιτσιγκος («Πνευματικότητα καὶ ἀνθρώπινο πρόσωπο») κ.ἄ.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Μίνσκ, Λευκορωσία

Στὶς 4-7 τοῦ τρέχοντος μηνὸς πραγματοποιήθηκε διεθνὲς συνέδριο μὲ θέμα «Ἡ ἱεραποστολὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τὸν 21ο αἰῶνα: μία ὀρθόδοξη προοπτικὴ». Στὸ συνέδριο ἔλαβαν μέρος ἱεραποστολικὲς ὁργανώσεις, τμήματα πανεπιστημιακῶν σχολῶν, τοπικὲς κοινότητες ἀπὸ πολλὰς περιοχὲς τῆς Εὐρώπης, μὲ σκοπὸ νὰ ἐξετάσουν προοπτικὲς καὶ δυνατότητες γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου τοῦ Χριστιανισμοῦ μέσα στὸ πλαίσιο τοῦ νεωτερικοῦ κόσμου.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Ἡλεία

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολη Ἡλείας διοργάνωσε στὶς 6-7 τοῦ μηνὸς συνέδριο μὲ θέμα «Ἡ Ἀποκάλυψις στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας». Στὸ συνέδριο, στὸ ὁποῖο ἔγινε πολὺπλευρὴ προσέγγιση στὸ βιβλίον τῆς Ἀποκάλυψης, μίλησαν ὁ π. Ἰωάννης Σκιαδαρέσης, Ἐπ. καθ. τοῦ Α.Π.Θ. («Ἐρμηνεία τῆς Ἀποκάλυψεως μὲ διαφάνειες ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴ Ἀγιογραφία») καὶ ὁ Ἀν. καθ. τοῦ Α.Π.Θ. Παναγιώτης Σκαλτοῆς («Ἀποκάλυψη καὶ Λατρεία»).

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Θεσσαλονίκη

Τὸ δίκτυο «Θρησκεία καὶ Πόλις» πραγματοποίησε στὶς 11 τοῦ μηνὸς στὸ πλαίσιο τῶν δράσεών του γιὰ τὴ μελέτη τῆς θέσης τοῦ θρησκευτικοῦ φαινομένου στὸ δημόσιο χῶρο, ἀνοικτὴ συζήτηση μὲ ὁμιλητὴ τὸν Ἐπ. καθ. Ν. Μαγγιώρο καὶ θέμα: «Ἡ ἀντιμετώπιση τῶν ετεροδόξων. Τὸ παράδειγμα τῆς Κωνσταντινείας Περιόδου».

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Παρίσι, Γαλλία

Τὸ ἴδρυμα Sciences Religieuses Jean XXIII διοργάνωσε στὶς 15-17 τοῦ μηνὸς

στό Οικουμενικό Κέντρο Istina στο Παρίσι ένα σεμινάριο για τη μελέτη του ζητήματος των τοπικών συνόδων των ὀρθοδόξων καὶ ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν. Στὸ σεμινάριο αὐτὸ ἔλαβαν μέρος βυζαντινολόγοι, πατρολόγοι, ἱστορικοὶ καὶ θεολόγοι ἀπὸ διάφορες εὐρωπαϊκὲς χώρες (A. Melloni - Μπολώνια, F. Lauritzen - Μπολώνια, E. Lamberz - Μόναχο, B. Flusin - Σορβόνη, M. Stavrou - Ἄγιος Σέργιος, A. Rigo - Μπολώνια, A.M. Totomanova - Σόφια, K. Maksimovich - Μόσχα, A. Camplani - Ρώμη, A. Mainardi - Μπότσε, H. Destivelle - Istina, κ. ἄ. Τὸ σεμινάριο ἔλαβε χώρα στὸ πλαίσιο τῆς ἔκδοσης ἀπὸ τὸ ἴδρυμα Sciences Religieuses Jean XXIII τῆς συλλογῆς Conciliorum Ōcumenicorum Generalumque Decreta, τόμ. 4.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Βρυξέλλες, Βέλγιο

Ὁ Σύνδεσμος The World Fellowship of Orthodox Youth πραγματοποίησε στὶς 19-22 τοῦ μηνὸς συνάντηση νέων μὲ θέμα «Μάρτυρες τοῦ Χριστοῦ σήμερα». Στὴ συνάντηση αὐτὴ μέσα ἀπὸ ποικίλους τρόπους (βιβλικὲς μελέτες, παιχνίδια, προσευχὲς, συζητήσεις κ.ἄ.) κατατέθηκε προβληματισμὸς πάνω σὲ κρίσιμα ζητήματα ποὺ ἀπασχολοῦν τοὺς νέους ὡς μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως π.χ. ποιὲς εἶναι οἱ προκλήσεις γιὰ ἓνα χριστιανὸ σήμερα, ἐὰν ἡ ἐκκοσμίκευση ἐνδυναμώνει ἢ ὄχι τὴ χριστιανικὴ ἐνότητα, σὲ ποιο βαθμὸ τὸ πολιτισμικὸ, ἔθνικὸ καὶ κοινωνικὸ πλαίσιο ἐπιδρᾷ πάνω στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, κ.ἄ.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Ἀθήνα

Τὸ περιοδικὸ Σύνταξη διοργάνωσε στὶς 22 τοῦ μηνὸς ἀνοιχτὴ συζήτηση μὲ θέμα «Γιὰ τὸν ἀναστοχασμὸ τῶν σχέσεων Κράτους καὶ Ἐκκλησίας», μὲ ἀφορμὴ τὴν ἀφιέρωση δύο τευχῶν του στὸ ζήτημα αὐτό.

Στὴ συζήτηση μίλησαν ὁ Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἄλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος, ὁ διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ Νέα Ἐστία Σταῦρος Ζουμπούλακης, ὁ καθ. τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαίου Νίκος Ἀλιβιζάτος, ἐνῶ ἀναγνώσθηκε τὸ κείμενο τοῦ ὑφυπουργοῦ Ὑποδομῶν, Νίκου Σηφουνάκη, ὁ ὁποῖος δὲν παρέστη. Ἀκολούθησε συζήτηση πάνω σὲ ἐπιμέρους ζητήματα, τὰ ὁποῖα τέθηκαν ἢ προέκυψαν ἀπὸ τὶς εἰσηγήσεις τῶν ὁμιλητῶν (π.χ. περὶ ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, οἱ σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Κράτους σὲ ἄλλες εὐρωπαϊκὲς χώρες, ζητήματα ἐκκλησιαστικῆς αὐτοσυνειδησίας, ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας σὲ θέματα παιδείας μὲ ἀναφορά στὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, τὸ νομικὸ status τῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἑλλάδα, ζητήματα ὅπως ὁ πολιτικὸς ὄρκος καὶ ἡ πολιτικὴ κηδεῖα κ.ἄ.).

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Θεσσαλονίκη

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολη Θεσσαλονίκης διοργάνωσε στὶς 28 τοῦ μηνὸς μὲ τὴν εὐκαιρία συμπλήρωσης 650 ἐτῶν ἀπὸ τὴν κοίμηση τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ ἐπιστημονικὴ ἡμερίδα. Στὴν ἡμερίδα μετὰξὺ ἄλλων ἔλαβαν μέρος μὲ ἀνακοινώσεις οἱ καθηγητὲς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ. Δ. Τσελεγγίδης («Ἡ ἀγιοπνευματικὴ ζωὴ ὡς προϋπόθεση τοῦ ὀρθοδόξου καὶ ἀπλανῶς θεολογεῖν κατὰ τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶ»), Λ. Σιάσος («...Ὁφίς ἰοβόλος... Ἡ γνωσιοθεωρία τοῦ κακόδοξου Βαρλαάμ συμφῶνως πρὸς τὴν παλαμικὴ ἔκθεσι καὶ ἡ καθαίρεσί της»), Κ. Χρήστου («Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς καὶ ἡ ἐποχὴ του»), κ.ἄ.

ΜΑΡΤΙΟΣ 2010: Λάρισα

Ὁ σχολικὸς Σύμβουλος Θεολόγων Ν. Λάρισας σὲ συνεργασία μὲ τὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Λάρισας καὶ Τυρνάβου, διοργάνω-

νωσε στις 3 του μηνός επιστημονική ημερίδα με θέμα «Ἡ πολυπολιτισμικότητα στό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν». Μεταξὺ τῶν ὁμιλητῶν ἦταν ὁ καθ. Π. Βασιλειάδης («Τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν καὶ ἡ ὀρθόδοξη κατανόηση τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας σὲ μία σύγχρονη πολυπολιτισμικὴ κοινωνία») ὅπως ἐπίσης ὁ Ν. Παύλου, ὁ π. Ἀχ. Τσοῦτσουρας, κ.ἄ.

ΜΑΡΤΙΟΣ 2010: Καλιφόρνια, Η.Π.Α

Στὸ Πανεπιστήμιο Loyola Marymount πραγματοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Huffington Ecumenical Institute διεθνὲς συνέδριο (Huffington Ecumenical Symposium) στίς 5-6 τοῦ μήνα μὲ θέμα: «Γυναῖκες καὶ Ἐκκλησία, Ἀνατολή καὶ Δύση: Μία συζήτηση μεταξὺ Ὀρθοδόξων καὶ Καθολικῶν». Στὸ συνέδριο αὐτὸ ἐπιχειρήθηκε νὰ διερευνηθεῖ, μὲ τὴ συμμετοχὴ γυναικῶν ποὺ διακονοῦν στίς ἐκκλησίες τους ἀπὸ ποικίλες θέσεις, ὁ ρόλος καὶ τὸ πῶς μποροῦν νὰ συνεισφέρουν οἱ χριστιανὲς γυναῖκες ποὺ ἀνήκουν στίς δύο μεγάλες χριστιανικὲς παραδόσεις στὴν πορεία τοῦ οἰκουμενισμοῦ. Ἔλαβαν μέρος μεταξὺ ἄλλων μὲ εἰσηγήσεις Valerie Karras, («Orthodox Theologies of Women and Ordained Ministry»), Kyriaki FitzGerald: («Women Deacons in the Orthodox Church»), Eve Tibbs, («The Family as Micro-Church»), κ.ἄ.

ΜΑΡΤΙΟΣ 2010: Ἀθήνα

Ὁ Μεταπτυχιακὸς Φοιτητικὸς Θεολογικὸς Σύνδεσμος τοῦ Τμήματος Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν διοργάνωσε στίς 13 τοῦ μήνα ἡμερίδα μὲ θέμα: «Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Νηστευτὴς καὶ ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Διάλογος, δύο σύγχρονες προσωπικότητες τοῦ βου αἰῶνος», ὅπου ἐξετάσθηκε ἡ προσωπι-

κότητα καὶ τὸ ἔργο τῶν δύο σημαντικῶν ἐκκλησιαστικῶν μορφῶν τῆς ἀδιαίρετης Ἐκκλησίας τῆς πρώτης χιλιετίας.

ΜΑΡΤΙΟΣ 2010: Βόλος

Στίς 12-14 τοῦ μηνός τὸ Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (τμήμα ΙΑΚΑ), ἡ Ἀκαδημία Θεολογικῶν Σπουδῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος, τὸ Δημοτικὸ Κέντρο Ἱστορίας τοῦ Βόλου καὶ τὸ περιοδικὸ Νέα Ἔστια, διοργάνωσαν συνέδριο μὲ θέμα: «Οἱ μεταμορφώσεις τοῦ ἑλληνοχριστιανισμοῦ (19ος - 20ὸς αἰ.)». Στὸ συνέδριο αὐτὸ ἐπιχειρήθηκε νὰ διερευνηθεῖ ἀπὸ διαφορετικὲς προοπτικὲς (ἱστορία, θεολογία, φιλοσοφία, κοινωνιολογία κ.λπ.) ἡ διασύνδεση καὶ ἡ πορεία τῶν δύο πνευματικῶν ρευμάτων (Ἑλληνισμός-Χριστιανισμός) στὸ πλαίσιο τῆς ἑλληνικῆς ιδεολογικῆς πραγματικότητας κατὰ τὸν 19ο καὶ 20ὸ αἰῶνα. Μεταξὺ ἄλλων παρουσιάστηκαν εἰσηγήσεις ὅπως «Νεοελληνικὸς χριστιανισμός: εἰσαγωγικὲς παρατηρήσεις» (Δ. Κυρτάτας), «Τοπία τοῦ ἑλληνοχριστιανισμοῦ» (Π. Ματάλας), «Τὸ αἷτημα καὶ ὁ πόθος διὰ μία καλλιτέρα αὔριον. Εἰσαγωγικὰ σχόλια στὸν Χριστιανικὸ πολιτισμὸ τοῦ Ἀλέξανδρου Τσιριντάνη» (Χ. Σταμούλης), «Ὁ Ἑλληνοχριστιανικὸς πολιτισμὸς στὴ σκέψη καὶ στὸ ὄραμα τοῦ Ἀλέξανδρου Τσιριντάνη» (Β. Μακρίδης), «Ὁ Ἑλληνοχριστιανισμὸς ὡς πολεμικὴ ἀντίδραση στὴν ὑπηρεσία ἀναζήτησης ταυτότητας. Παλαιὰ καὶ νέα παραδείγματα» (π. Ε. Γιανᾶς), «Ὁ κυρίαρχος κανονιστικὸς ἑλληνοχριστιανισμὸς καὶ ὁ ἀθέατος πάσχω ἑλληνοχριστιανισμὸς τῆς ἀριστερᾶς, ὅπως ἐκφράστηκαν σὲ κείμενα τῆς περιόδου 1940-1950» (Ντ. Ἀθανασοπούλου-Κυπρίου), «Ὁ Ἑλληνοχριστιανισμὸς ὡς κυρίαρχη πολιτικοθρησκευτικὴ θεωρία ἑλληνικότη-

τας. Ἀπὸ τὴν πνευματικὴ διανόηση στὴν ἀντικομμουνιστικὴ ἰδεολογία» (Π. Καραμούζης), «Ἡ θεωρία γιὰ τὴν ἀδιάσπαστη συνέχεια τοῦ ἑλληνικοῦ λόγου ἀπὸ τὸν Ἡρόκλητο ἕως τὸν Γρηγόριο Παλαμᾶ: μίᾳ νεοορθόδοξη παραλλαγὴ τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς συνέχειας» (Π. Καλαϊτζίδης), κ.ἄ.

ΜΑΡΤΙΟΣ 2010: Βόλος

Ἡ Ἀκαδημία Θεολογικῶν Σπουδῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος διοργάνωσε στὶς 20 τοῦ μηνὸς σεμινάριο καὶ στρογγυλὴ τράπεζα μὲ θέμα «Ζητήματα Μεταρρύθμισης καὶ Ἀνανέωσης». Κύριος εισηγητὴς ὑπῆρξε ὁ Π. Καλαϊτζίδης, Δρ. Θεολογίας καὶ συντονιστὴς τῆς Ἀκαδημίας, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τὸ σχετικὸ θέμα ἀναφερόμενος στὶς ποικίλες πτυχὲς τοῦ ζητήματος καὶ στὶς θεολογικὲς προϋποθέσεις σχετικὰ μὲ τὴν ἐπείγουσα προσπάθεια ἀλλὰ καὶ ἀναγκαιότητα ἀνανέωσης μὲ εἰδικότερη ἀναφορὰ στὴν ὀρθόδοξη θεολογία καὶ Ἐκκλησία, περιγράφοντας καὶ τὶς σοβαρὲς δυσκολίες καὶ ἐνστάσεις ἔναντι ἑνὸς τέτοιου ἐγχειρήματος. Στὴ συνέχεια ἀκολούθησε συζήτηση μὲ ἐπίκεντρο τὴν παραπάνω εἰσήγηση, ὅπως ἐπίσης καὶ τὰ σχετικὰ ἐρωτήματα πού προέκυψαν ἀπὸ αὐτή. Ἔλαβαν μέρος οἱ καθ. Κωνσταντῖνος Δεληκωσταντῆς, Ἀθανάσιος Βλέτσης, π. Βασίλειος Καλλιακμάνης καὶ ὁ αἰδ. Μελέτιος Μελετιάδης.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010: Ὁξφόρδη, Μεγάλῃ Βρετανία

Στὶς 13-16 τοῦ μήνα πραγματοποιήθηκε διεθνὲς συνέδριο μὲ τὴν συνεργασία τῶν Oxford Centre for Christianity and Culture (Regent's Park College), Baptist Union of Great Britain, Jamaica Baptist Union καὶ BMS World Mission μὲ θέμα: «Sam Sharpe

and the Quest for Liberation: Context, Theology and Legacy for Today». Σκοπὸς τοῦ συνεδρίου ἦταν νὰ ἐξετάσει, μὲ ἀφορμὴ τὴν ἱστορία τοῦ διακόνου Sam Sharpe, πού πρωταγωνίστησε στὴν μεγάλη ἐξέγερση τῶν σκλάβων στὴ Τζαμάικα τὸ 1831, τὸν τρόπο πού τέτοια γεγονότα μποροῦν νὰ συνεισφέρουν στὴν περαιτέρω ἀνάπτυξη τῆς θεολογίας τῆς ἀπελευθέρωσης, ὅπως ἐπίσης καὶ τί συμπεράσματα ἀναδεικνύουν ἀνάλογα γεγονότα γιὰ ἀντίστοιχες σύγχρονες καταστάσεις σὲ πολλὲς περιοχὲς τοῦ πλανήτη.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010: Παρίσι, Γαλλία

Τὸ οἰκουμενικὸ κέντρο Istina, τὸ ὀρθόδοξο περιοδικὸ Contacts, καὶ τὸ Ἰνστιτούτο Ὁρθόδοξης Θεολογίας τοῦ Ἁγίου Σεργίου συνδιοργάνωσαν μὲ τὴν Ἀκαδημία Θεολογικῶν Σπουδῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος διεθνὲς συνέδριο στὶς 15-16 τοῦ μηνὸς μὲ θέμα «Ἡ ἀνανέωση τῆς σύγχρονης ἑλληνικῆς θεολογίας: ἀπὸ τὴ γενιὰ τοῦ '60 στὶς προκλήσεις τοῦ σήμερα». Στὸ συνέδριο συμμετείχαν μετὰξὺ ἄλλων ὁ Κων/νος Ἀγόρας («Ἴ. Ζητιούλας: μίᾳ εὐχαριστιακῆ ἐρμηνευτικῆ στὴ θεολογία»), ὁ Στ. Ζουμπουλάκης («Ἡ θεολογία τοῦ Χριστοῦ Γιανναρᾶ καὶ ἡ θεολογικὴ πρόταση ἀποθηκοποίησης τοῦ χριστιανισμοῦ»), ὁ Στ. Παγκάζογλου («Εὐχαριστιακὴ ἐκκλησιολογία καὶ μοναστικὴ πνευματικότητα στὴ σύγχρονη ἑλληνικὴ ὀρθόδοξη θεολογία»), κ.ἄ.

ΙΟΥΝΙΟΣ 2010: Βόλος

Ἡ Ἀκαδημία Θεολογικῶν Σπουδῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος σὲ συνεργασία μὲ τὸ Πρόγραμμα Ὁρθοδόξων Χριστιανικῶν Σπουδῶν (Παν/μο Fordham-H.Π.Α.), τὴν ἔδρα Ὁρθόδοξης Θεολογίας

του Παν/μίου του Münster (Γερμανία) και το Ρουμανικό Ίνστιτούτο για διορθόδοξες, διομολογιακές και διαθησκευτικές σπουδές (INTER), διοργανώνουν στις 3-6 του μηνός διεθνές συνέδριο με θέμα «Νεο-πατερική σύνθεση ή Μετα-πατερική θεολογία; Το αίτημα της θεολογίας της συνάφειας στην Ὁρθόδοξία». Στο συνέδριο μεταξύ άλλων θα παρουσιάσουν εισήγηση οί Μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης Ζηζιούλας («Ἡ ἐπικαιρότητα καὶ διαχρονικότητα τῆς Νεο-πατερικῆς σύνθεσης»), Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ Ἰλαρίων Alfeyef («Ὁρ-

θόδοξη Παράδοση καὶ συναφειακὴ θεολογία»), π. John Behr («Ἐπέκεινα τῆς Νεοπατερικῆς σύνθεσης»), Γεώργιος Μαρτζέλος («Ὁ ρόλος τῆς συναφειακῆς θεολογίας στὴν Ὁρθόδοξη παράδοση»), Ἀριστοτέλης Παπανικολάου («Ὁρθόδοξος φιλελευθερισμός: Ἡ πολιτικὴ θεολογία μετὰ τὴν αὐτοκρατορικὴ ἐποχὴ»), π. Ἐμ. Κλάφης («Εὐαγγέλιο καὶ Πολιτισμοί. Πρὸς μίαν θεολογίαν τῶν θρησκειῶν»), Θανάσης Παπαθανασίου («Ἡ ἱεραποστολὴ ὡς πρόκληση γιὰ τὴν ὀρθόδοξη συναφειακὴ θεολογία»), Παντελῆς Καλαϊτζίδης («Πρὸς μίαν μεταπατερικὴν θεολογίαν;») κ.ἄ.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2010: Θεσσαλονίκη

Τὸ Τμήμα Θεολογίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης πραγματοποίησε ἀπὸ 10-22 τοῦ μηνὸς ἐπιμορφωτικὸ σεμινάριο (διάρκειας 20 ὡρῶν) με ἀποδέκτες κυρίως γυναῖκες ποὺ ἀσχολοῦνται με τὸ ἔργο τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων καὶ τῶν ἐνοριῶν. Τὸ σεμινάριο, τὸ

ὁποῖο ὑλοποιήθηκε με τὴ συμμετοχὴ μελῶν ΔΕΠ τοῦ Πανεπιστημίου, ἐπεχείρησε νὰ ἐξετάσει κατὰ τὸν πληρέστερο τρόπο τὸ ρόλο τῶν γυναικῶν μέσα στὸ πλαίσιο τῆς σύγχρονης πραγματικότητας σὲ σχέση με τὴ θεία λατρεία, τὸ φιλανθρωπικὸ, διδασκτικὸ καὶ κοινωνικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας.

ΓΕΓΟΝΟΤΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Ἐκδημία τοῦ Καθηγητῆ Παναγιώτη Σιμωνᾶ

*Μνήμη Καθηγητῆ Παναγιώτη Σιμωνᾶ
(1927-2010)*

Στις 4 Ἰανουαρίου 2010 ἐκοιμήθη ὁ Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Παναγιώτης Σιμωνᾶς. Γεννηθεὶς τὸ 1927 στὸν Πύργο τῆς Ἠλείας, ὅπου διήκουσε τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, σπούδασε Θεολογία στὸ Πανεπιστήμιο τῶν Ἀθηνῶν. Μετὰ τὴ λήψη τοῦ πτυχίου του διετέλεσε ἐπὶ διετία ἐπιστημονικὸς βοηθὸς τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ Β. Βέλλα. Τὸ 1951 ἔλαβε ὑποτροφία γιὰ μετάβαση στὴν Ἱερουσαλήμ, ὅπου

ἐπὶ δύο ἐξάμηνα παρακολούθησε ειδικὰ μαθήματα στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ἐπιδοθεὶς συγχρόνως καὶ στὴν ἐκμάθηση τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσας. Ἀκολούθως μετέβη στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη, στὰ πανεπιστήμια Tübingen, Bonn καὶ Leuven, ἐξειδικεύοντας τὶς σπουδές του κοντὰ στοὺς διάσημους παλαιοδιαθηκολόγους καθηγητὲς De Vaux, Elliger, Noth καὶ Coppens. Ἐπιστρέφοντας στὴν Ἑλλάδα τὸ 1958, ὑπηρέτησε ὡς καθηγητὴς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως μέχρι τὸ διορισμὸ του ὡς ἐπιστημονικοῦ συνεργάτη τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ Π. Χρήστου στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ Θεσσαλονίκης. Σ' αὐτὴν ὑπέβαλε διδακτορικὴ διατριβὴ τὸ 1959 καὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ Θεολογίας. Τὸ 1962 ἐξελέγη Ὑφηγητὴς στὴν ἔδρα τῆς Εἰσαγωγῆς καὶ Ἑρμηνείας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τὸ 1970 Τακτικὸς Καθηγητὴς, ἐνταχθεὶς, μετὰ τὸ χωρισμὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς σὲ δύο Τμήματα, στὸ Τμῆμα Θεολογίας.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς πανεπιστημιακῆς του θητείας, πλὴν τοῦ διδακτικοῦ του ἔργου, τὸ ὁποῖο κάλυψε ἐπιτυχῶς στὰ γνωστικὰ ἀντικείμενα τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσας, τῆς Εἰσαγωγῆς, τῆς Ἑρμηνείας καὶ τῆς Θεολογίας τοῦ μαθήματος τῆς Π. Διαθήκης, λίαν ἀξιόλογη ὑπῆρξε καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ του προσφορὰ στὶς βιβλικές καὶ εἰδικὰ στὶς παλαιοδιαθηκικὲς σπουδές. Αὐτὸ δείχνει ἡ πλούσια συγγραφικὴ του παραγωγή, ἡ ὁποία περιλαμβάνει ποικίλα γλωσσικῆς, ἐρμηνευτικῆς, θεολογικῆς, ἀρχαιολογικῆς καὶ κυρίως φιλολογικο-κριτικῆς καὶ ἱστορικῆς φύσεως θέματα ἐπὶ τοῦ Ἑβραϊκοῦ (πρωτότυπο-μασσωριτικὸ) καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ (μετάφραση τῶν Ο΄) κειμένου τῆς Π. Διαθήκης. Τὰ θέματα αὐτὰ ἐπεξεργάζεται, στὰ διάφορα ἐπιστημονικὰ του δημοσιεύματα (ὑπομνήματα, πραγματείες, μελέτες,

ἄρθρα) συστηματικὰ καὶ μεθοδικὰ, μὲ ἔντονα λεπτολόγο ἐρευνητικὴ καὶ κριτικὴ διάθεση, προσέχοντας τὴν ἀκρίβεια, τὴ σαφήνεια καὶ τὴν πληρότητα τῆς γλώσσας καὶ τοῦ λόγου του, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ δέοντα σεβασμὸ πρὸς τὴν ἱερότητα τοῦ βιβλικοῦ κειμένου.

Μνημονεύουμε ἐντελῶς ἐνδεικτικὰ τὶς διατριβές του, ἐπὶ διδακτορία: «*Ἡ περιγραφή τῶν συνόρων Ἐφραΐμ καὶ Μανασσῆ*» (1959), ἐπὶ ὑφηγεία: «*Νεμίας. Ἀπομνημονεύματα, ἔργον, προσωπικότης*» (1960) καὶ ἐπὶ καθηγεία: «*Αἱ ἀμετάφραστοι λέξεις ἐν τῷ κειμένῳ τῶν Ο΄*» (1969), ἡ ὁποία ἀποτελεῖ πραγματεία ἄκρως σημεντικὴ γιὰ τὴ συμβολὴ της στὴν Ἑβδομηκοντολογία. Ἄξια μνείας εἶναι ἐπίσης ἡ ἔκδοση δύο εἰδικῶν συλλογικῶν τόμων στοὺς ὁποίους συγκέντρωσε τὶς βιβλιοκρισίες καὶ τὰ βιβλιοκριτικὰ του σημειώματα σὲ βιβλικές μελέτες τῆς ἑλληνικῆς καὶ διεθνoῦς βιβλιογραφίας, ποὺ δημοσίευσσε ἀπὸ τὸ 1952 ἕως τὸ 2002 σὲ θεολογικὰ κυρίως περιοδικὰ καὶ κατὰ προτίμησιν στὴ «*Θεολογία*» καὶ τὴ «*Διεθνῆ Ἐπιθεώρηση Βιβλικῶν Σπουδῶν*» (νῦν «*International Review of Biblical Studies*»), τῶν ὁποίων ὑπῆρξε ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν συνεργάτης.

Σημειωτέον, ὅτι ὁ Καθηγητὴς Σιμωνῆς συνέχισε ἀδιάκοπα τὴ μελέτη καὶ τὴν ἔρευνά του στὴ Βίβλο καὶ μετὰ τὴ συνταξιοδότησή του τὸ 1983, συμβάλλοντας ἔτσι μὲ τὸ καθόλου συγγραφικὸ του ἔργο στὴν πρόοδο τῆς βιβλικῆς ἐπιστήμης. Αὐτὸ ὀφείλει νὰ τοῦ τὸ ἀναγνωρίσει μὲ εὐγνωμοσύνη ἡ πανεπιστημιακὴ καὶ ἰδιαίτερα ἡ θεολογικὴ κοινότητα, στὸ ἐπιστημονικὸ πλαίσιο τῆς ὁποίας λειτούργησε ἐπαξίως τόσο ὡς ἐρευνητῆς, ἐπαρκῆς, ἱκανοῦ καὶ ἀποδοτικῆς, ὅσο καὶ ὡς διδάσκαλος, εὐσυνείδητος, συνετὸς καὶ ὑπεύθυνος.

Αιώνια του ή μήμη.

Σταῦρος Ε. Καλαντζάκης,
Ὁμ. Καθηγητῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Ἐκλογή νέου Πατριάρχου Σερβίας

Στις 22 τοῦ μηνὸς ἐξελέγη ὁ ἀπὸ Νύσσης Εἰρηναῖος ὡς νέος Ἀρχιεπίσκοπος Πεκίου, Μητροπολίτης Βελιγραδίου καὶ Καρλοβικίου καὶ Πατριάρχης Σερβίας.

Στὴν Ἐπισκοπικὴ Σύναξη γιὰ τὴν ἀνάδειξη τοῦ νέου 45ου Πατριάρχου Σερβίας συμμετεῖχαν 45 ἐπίσκοποι στὴν κατάρτιση τοῦ τριπροσώπου, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐκλέγεται ὁ νέος Πατριάρχης μὲ κλήρωση. Στὸ τριπρόσωπο ἐξελέγησαν οἱ μητροπολίτες Μαυροβουνίου Ἀμφιλόχιος, Μπάσκακας Εἰρηναῖος καὶ Νύσσης (Νίς) Εἰρηναῖος.

Τὰ ὀνόματα τῶν τριῶν διεκδικητῶν τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου στὴ συνέχεια τῆς διαδικασίας γράφηκαν σὲ ξεχωριστὰ κομμάτια χαρτί καὶ τοποθετήθηκαν στὸ Ἅγιο Ποτήριο. Τὸν κληρὸ γιὰ τὴν ἀνάδειξη τοῦ νέου Πατριάρχου τράβηξε ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς Λαμπόβινα Γαβριήλ πού στὸ παρελθὸν θήτευσε καὶ στὴν Ἱερά Μονὴ Χελανδαρίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Ὁ ἀπὸ Νύσσης καὶ νῦν Πατριάρχης Σερβίας Εἰρηναῖος ἐξελέγη ἐπίσκοπος στίς 14 Ἰουλίου τοῦ 1974.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Ἐπίσκεψη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου στὴν Ἑλλάδα

Α. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης στὴν Καλαμάτα

Τὴν 1η τοῦ μηνὸς ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος ἀναγορεύτηκε ἐπίτιμος διδάκτωρ τοῦ ΤΕΙ Καλαμάτας καὶ συγκεκριμένα τοῦ Τμήματος Βιολογιῶν,

Θερμοκηπιακῶν Καλλιεργειῶν καὶ Ἀνθοκομίας. Ἡ τελετὴ ἀναγόρευσης πραγματοποιήθηκε κατὰ τὴν ἑναρξὴ τοῦ συμποσίου μὲ θέμα «Ἡ προστασία τοῦ περιβάλλοντος ὡς πηγὴ ἀληθοῦς ζωῆς καὶ πρόθεση τῆς ἀειφόρου ἀνάπτυξης». Στὴ συνέχεια παρατίθεται ἡ ὁμιλία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου:

«Καθ' ὁδόν

πρὸς ἕναν οἰκολογικὸν πολιτισμὸν»

Ὁ αἰὼν πού πέρασε ὑπῆρξε ὁ πῶ βίαιος αἰὼν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἦτο περίοδος ἀπεριγράπτου ὀμότητος τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι εἰς τὸν συνάνθρωπον, ἀλλὰ καὶ πρωτόγνωρης βαρβαρότητας ἔναντι τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Μετὰ τοὺς δύο αἵματηροὺς παγκοσμίους πολέμους, διεξάγεται σήμερον, ὅπως ἐγράφη, «ἕνας τρίτος παγκόσμιος πόλεμος κατὰ τῆς φύσεως». Πράγματι, ἔαν ἱεραρχούσαμε τὰ μεγάλα παγκόσμια προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας, θὰ τοποθετούσαμε εἰς τὴν πρώτην θέσιν τὸ οἰκολογικὸν πρόβλημα, κυριολεκτικῶς ὡς θέμα ζωῆς καὶ θανάτου. Δὲν φαίνεται νὰ ἔχουν ἄδικον ἐκείνοι πού ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ οἰκολογικὴ κρίσις εἶναι «ἡ μεγαλύτερα κρίσις εἰς τὴν ἱστορικὴν πορείαν τῆς ἀνθρωπότητος», τὸ ἀπόγειον τῆς ὁποίας δὲν ἐβίωσαμεν ἀκόμη. Ζῶμεν ὅμως ἤδη τὰς σοβαρὰς ἐπιπτώσεις τῆς, τὴν δραματικὴν μείωσιν τῆς βιοποικιλότητος, τὴν ἐρήμωσιν, τὴν καταστροφὴν τῶν δασῶν, τὴν μόλυνσιν τῆς ἀτμοσφαιράς καὶ τῶν ὑδάτων, τὰς ὀδυνηρὰς συνεπείας τῆς κλιματικῆς ἀλλαγῆς, καθὼς καὶ τὰς κοινωνικὰς καὶ πολιτισμικὰς προεκτάσεις ὅλων αὐτῶν.

Εἰς τὸν αἰῶνα «λήθης τῆς ἁμαρτωλότητος» ἀπεκαλύφθησαν αἱ καταστροφικαὶ δυνάμεις τῆς ἁμαρτίας ἢ τῆς ἄλλοτριώσεώς

μας, δηλαδή της ἀλαζονίας και τοῦ προμηθεϊκοῦ τιτανισμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας, τόσοσιν εἰς τὰς ἀνθρωπολογικὰς καὶ κοινωνικὰς ὅσων καὶ εἰς τὰς κοσμικὰς διαστάσεις των. Ἡ κοινὴ ρίζα ὄλων τῶν μορφῶν τῆς ἀνθρωπίνης καταστροφικότητος εἶναι ὄντως ἡ αὐτοαποθέωσις τοῦ ἀνθρώπου, τὸ «σύμπλεγμα τοῦ Θεοῦ», ὅπως ὠνομάσθη. Εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἐκθροισθέντος Θεοῦ δὲν ἐκάθισεν ὁ «διαφωτισμένος ἄνθρωπος», ἀλλὰ ὁ ἐπηρμένος «ἀνθρωποθεός».

Δὲν ἀρνούμεθα, φυσικὰ, ὅτι ὁ νεωτερικὸς ἄνθρωπος ἤλλαξε τὴν ἱστορίαν, ἐδημιούργησε πολλὰ ἄξια λόγου εἰς τὸν χῶρον τῆς πολιτικῆς, τῆς κοινωνίας, τῆς οἰκονομίας, τῆς παιδείας, τῆς ἀντιμετώπισεως τῆς πείνας, τῆς ἐνδείας, τῆς ἀσθενείας. Δὲν δυνάμεθα ὁμοσιν νὰ ἀποσιωπήσωμεν τὴν «διαλεκτικὴν τῆς νεωτερικότητος» καὶ τὴν ἀμφισβίαν τῆς προόδου, νὰ μὴ ἀναλογισθῶμεν τὸ βαρὺ τίμημα, τὸ ὅποιον πληρώνει ἡ σύγχρονος ἀνθρωπότης εἰς πολλοὺς τομεῖς καὶ ἰδίως ἀναφορικῶς πρὸς τὸ φυσικὸν περιβάλλον.

Δὲν εἶναι διόλου τυχαῖον ὅτι διὰ τὸ περιβάλλον, τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν προστασίαν του, λέγονται, γράφονται, συζητοῦνται τόσα πολλὰ, ὅτι διατυπώνονται ποικίλαι θέσεις καὶ ἀντιθέσεις, ἐμφανίζονται βίαιαι ἀντεγκλίσεις καὶ ἀντιπαραθέσεις. Ἀκόμη καὶ σήμερον πού εὐρισκόμεθα εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου δὲν φαίνεται νὰ συνετιζώμεθα. Μᾶλλον τρέφομεν αὐταπάτας, ἢ –τὸ χειρότερον– γνωρίζομεν ἀλλὰ συνερίζομεν ὡς νὰ μὴ ἐγνωρίζαμεν, θυσιάζοντες τὴν φύσιν εἰς ἄλλοτρίους θεοὺς, ὑποτάσσοντες τὴν οἰκολογίαν εἰς τὴν οἰκονομίαν. Ἡ ἀλήθεια ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀληθινὴ πρόοδος, ὅταν αὐτὴ συντελεῖται εἰς βᾶρος τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, δὲν

φαίνεται νὰ κινητοποιῆ τὸν ἀνθρώπινον νοῦν καὶ τὴν βούλησιν, δὲν φαίνεται νὰ συγκλονίξῃ τὴν ψυχὴν μας.

Ἡ μεγάλη δύναμις τῆς ἐποχῆς μας, ἡ ἐπιστήμη, δυστυχῶς συνεχίζει νὰ λειτουργῇ ὡς θεραπευτὴς τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ ὄχι ὡς διάκονος τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου καὶ τοῦ κόσμου του. Φαίνεται μάλιστα ὅτι αἱ τελευταῖαι ἐκκλησιαστικαὶ ἀνακαλύψεις εἰς τὸν τομέα τῆς Γενετικῆς καὶ τῶν Νευροεπιστημῶν ἀνεθέρμαναν τὴν ἐγγενῆ ἀλαζονίαν τῆς ἐπιστήμης ἔναντι τῆς φύσεως.

Δὲν ἀρνούμεθα, βεβαίως, ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς τεχνολογίας προάγουν νέας λύσεις καὶ τεχνικὰς ἀντιμετώπισεως τῶν πολλῶν προβλημάτων τῆς σήμερον. Εἶναι ὁμοσιν βέβαιον ὅτι ἡ ἐπιστημονικοτεχνικὴ πρόοδος ἔχει συνεπείας θετικὰς καὶ ἀρνητικὰς, ὅτι δημιουργεῖ ὄχι μόνον κερδισμένους ἀλλὰ καὶ χαμένους, ὅτι μαζί με τὰ προβλήματα πού ἐπιλύει, δημιουργεῖ καὶ νέα προβλήματα, τὰ ὅποια καὶ ἡ ἴδια δυσκολεύεται νὰ ἀντιμετώπισῃ. Διὰ τοῦτο τόσοσιν ἡ ἀποθέωσις τῆς τεχνολογίας καὶ τῆς ἐπιστήμης, ὅσων καὶ ἡ δαιμονοποιήσις των εἶναι στάσεις λανθασμένα. Μέτρον τῆς προόδου εἶναι καὶ θὰ παραμείνῃ ὁ σεβασμὸς τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου.

Ἄδυνατοῦμεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι αὐτὸς πού καταστρέφει τὸ φυσικὸν περιβάλλον, τοὺς ὄρους τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἐνδιαφέρεται εἰλικρινῶς διὰ τὸν ἄνθρωπον, διὰ τὴν ἐλευθερίαν, τὴν πρόοδον καὶ τὴν εὐημερίαν του. Ὅποιος ἐπιδιώκει ἀνάπτυξιν εἰς βᾶρος τοῦ περιβάλλοντος, στρέφεται αὐτομάτως καὶ κατὰ τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου. Ἡ ἁμαρτία κατὰ τῆς φύσεως εἶναι ἁμαρτία καὶ κατὰ τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ἄρνησις τῆς κοινωνίας καὶ τῆς σχέσεως, ἄρνησις νὰ μοιρασθῶμεν τὸν κόσμον με

τοὺς ἄλλους. Δὲν ὑπάρχει βιώσιμος ἀνάπτυξις, ἢ ὅποια νὰ μὴ συναρτᾶται μὲ τὸν σεβασμὸν τῆς φύσεως καὶ τοῦ συνανθρώπου.

Εἶναι καιρὸς αἱ λέξεις μέτρον, ὄρια, σεβασμός, εὐθύνη νὰ ἐπανεισέλθουν εἰς τὴν ζωὴν μας, ἐν ὄψει καὶ τοῦ γεγονότος ὅτι εἴμεθα τεχνικῶς εἰς θέσιν νὰ ὑπερβῶμεν τὰ ὄρια καὶ τὰ μέτρα. Ἡ ἀποδοχὴ ὁρίων καὶ ὁ σεβασμὸς τῶν δὲν εἶναι ἀδυναμία, στάσις ἀσύμβατος μὲ τὴν αὐτοσυνειδησίαν καὶ αὐτοπεποίθησιν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, ἀλλὰ συνέπεια τῆς ὑπεθυνότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας του. Οἱ πειραματισμοὶ τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀναγοῦν ὀριστικῶς τὴν νεωτερικὴν αὐταπάτην ὅτι τὸ ἐπιστημονικῶς καὶ τεχνικῶς ἐφικτὸν εἶναι καὶ ἀγαθόν. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγκαθιδρυθῇ ὁ οἰκολογικὸς πολιτισμὸς χωρὶς τὴν ὑπέρβασιν τοῦ ἐπιστημονισμοῦ, τῆς ἐξουσιαστικῆς νοοτροπίας, τοῦ κτητικοῦ τρόπου ζωῆς, τῆς χρησιμοθηρίας, τοῦ ἀκόρεστου καταναλωτισμοῦ τῶν ἀτόμων καὶ τῶν μαζῶν, τοῦ ἀτομικοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ εὐδαιμονισμοῦ.

Ἡ πορεία μας πρὸς τὴν ἐδραΐωσιν τοῦ οἰκολογικοῦ πολιτισμοῦ δὲν ἔμπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι οἰκολογική. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πορευώμεθα πρὸς τὸν οἰκολογικὸν πολιτισμὸν καὶ νὰ λαμβάνωνται ἀποφάσεις χωρὶς νὰ ὑπολογίζονται αἱ ἐπιπτώσεις τῶν εἰς τὸ περιβάλλον, χωρὶς σεβασμὸν τῶν οἰκολογικῶν προτεραιοτήτων. Ἡ συνεχιζομένη φετιχοποίησις τῆς οἰκονομικῆς προόδου ὑποσκάπτει τὴν θεμελίωσιν μίας βιώσιμου οἰκονομίας, ἢ ὅποια θὰ τροφοδοτῇ τὴν ἀειφόρον ἀνάπτυξιν ἀλλὰ καὶ θὰ τροφοδοτῆται ἀπὸ αὐτήν.

Εἶναι σαφές ὅτι ἡ πορεία πρὸς τὸν οἰκολογικὸν πολιτισμὸν εἶναι ἐπίπονος καὶ

ἀπαιτητική. Τὰ οἰκολογικὰ προβλήματα εἶναι ἐπιτακτικὰ καὶ παγκόσμια. Αἰταιεῖται ἐργήγορσις, πολὺπλευρὸς εὐαισθητοποίησις καὶ κινήτοποίησις, συνεργασία καὶ ἀλληλεγγύη, συμβολὴ ὄλων ἡμῶν, ὡς ἀτόμων, ὡς ομάδων, ὡς κοινωνιῶν. Καὶ ἂν ἀκόμη αἱ σύγχρονοι Κασσάνδροι δὲν ἔχουν δίκαιον ὅταν ἰσχυρίζονται ὅτι εἶναι ἤδη πιὸ ἀργὰ ἀπὸ ὅσον φανταζόμεθα, εἶναι βέβαιοι ὅτι τὰ οἰκολογικὰ προβλήματα θὰ ὀξύνονται κατὰ τὰ χρόνια ποὺ ἔρχονται. Ὅντως, ἡ προστασία τοῦ περιβάλλοντος δὲν εἶναι σήμερον πολυτέλεια, ἀφοῦ, ὅπως ὀρθῶς ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸν τίτλον τοῦ σημερινοῦ Συμποσίου, ἀποτελεῖ τὴν προϋπόθεσιν τῆς ἀειφόρου ἀναπτύξεως, ἢ ὅποια εἶναι ζωτικὸς ὅρος τῆς ζωῆς εἰς τὸν πλανήτην Γῆ.

Ἐὰν ἰσχύουν ὅλα αὐτὰ, τότε εἶναι αὐτόνοητον ὅτι ἡ «τεχνικὴ τῶν μικρῶν βημάτων» δὲν ἔπαρκεῖ διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως. Εἶναι ἀναγκαῖα μία κοπερνίκεια στροφή, μία ριζικὴ ἀλλαγὴ τῆς νοοτροπίας μας, ὑπέρβασις τῆς ἐκμεταλλευτικῆς στάσεώς μας ἐναντι τῆς κτίσεως, μετάβασις ἀπὸ τὴν κτητικὴν εἰς τὴν μετοχικὴν ἀξιολογίαν, ἀπὸ τὴν καταστροφικὴν ἀλαζονίαν καὶ ἔπαρσιν ἀπέναντι εἰς τὴν φύσιν, εἰς τὴν οἰκολογικὴν συμπεριφορὰν καὶ τὴν δημιουργικὴν ἀντίστασιν εἰς τὴν συντελουμένην γεωκτονίαν. Ἄλλως, θὰ θεραπεύωμεν περιστασιακῶς τὰ συμπτώματα μόνον καὶ θὰ μένωμεν ἐγκλωβισμένοι εἰς τὰ ἀδιέξοδά μας, ἀφοῦ τὸ πνεῦμα ποὺ ἀνέδειξε τὴν «κορωνίδα» τῆς δημιουργίας εἰς ἀπειλίαν τοῦ κόσμου, θὰ παραμῆνῃ ἀθικτον καὶ ἐνεργόν.

Ἡ καταστροφή τοῦ περιβάλλοντος ἀρχίζει μέσα εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ νοῦς μας χρῆζει, λοιπόν, θεραπείας καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὀφείλει νὰ ξεκινήσῃ ἡ ἀλλαγὴ, ἢ

μετάνοια. Εἰς τὴν ἀνατροπὴν τῆς νοοτροπίας τοῦ Ἔχειν καλεῖται νὰ συμβάλῃ ἡ ἐκπαίδευσις, ἡ ὁποία ὀφείλει νὰ ἀποκτήσῃ σαφὴ οἰκολογικὸν προσανατολισμόν. Εἰς αὐτὴν τὴν ἀλλαγὴν νοῦς ἡμποροῦν νὰ προσφέρουν πολλὰ καὶ αἰ μεγάλαι θρησκευτικαὶ παραδόσεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι ταμιευτῆρες ζωτικῶν ἀληθειῶν διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν προορισμόν του.

Ἐδῶ εὐρίσκεται καὶ ἡ μεγάλη σημασία τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως. Γνωρίζομεν ὅτι ὅλα τὰ προβλήματα μας ἔχουν τὴν πνευματικὴν των διάστασιν, ὅτι συνδέονται μὲ τὴν εἰκόνα ποῦ ἔχει ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸν ἑαυτόν του, διὰ τὴν σχέσιν του μὲ τὸν Θεόν, τὸν συνάνθρωπον καὶ τὸν κόσμον. Μέσα εἰς ἓνα πολιτισμόν, εἰς τὴν βάσιν τοῦ ὁποίου εὐρίσκονται διαπαραγμένα σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεόν, τὸν συνάνθρωπον καὶ τὴν φύσιν, ἀνελάβομεν νὰ προβάλλωμεν τὰς σωστικὰς ἀληθείας τῆς πίστεώς μας καὶ τὸ ἀνεξάντλητον οἰκολογικὸν δυναμικὸν τῆς Ὁρθοδόξιας. Στόχος μας ἦτο ἐξ ἀρχῆς ἡ συμβολὴ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἑνὸς οἰκολογικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐβοηθήσαμεν νὰ ἀναδειχθοῦν μέσα ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξον θεολογικὴν ὀπτικὴν νέαι διαστάσεις τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος, τόσον ἀναφορικῶς πρὸς τὰ αἴτια τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὰς δυνατότητας ὑπερβάσεώς της. Αἱ προσπάθειαι ἡμῶν ἐκαρποφόρησαν ὄχι μόνον εἰς διαχριστιανικὸν καὶ διαθρησκευτικὸν ἐπίπεδον, ἀλλὰ καὶ εἰς διεπιστημονικόν, διακρατικὸν καὶ παγκόσμιον, μὲ ποικίλας πρωτοβουλίας, μὲ τὰ ὀκτῶ διεθνῆ οἰκολογικά Συμπόσια ἐν πλῶ καὶ πολλὰ συνέδρια, σεμινάρια, ἡμερίδας, ὁμιλίας, μὲ ἀποτελεσματικὰς κινητοποιήσεις, ἐμπρακτον οἰκολογίαν καὶ πολλὰς ἄλλας δράσεις. Αἱ δραστηριότητες αὗται σὺν Θεῷ θὰ συνεχισθοῦν.

Αἰσθανόμεθα ἱκανοποίησιν διότι μὲ ὅλας αὐτὰς τὰς εὐλογημένας δράσεις τῶν τελευταίων εἴκοσι ἐτῶν προβάλλεται ὁ δυναμισμὸς τῆς Ὁρθοδόξου ἐκκλησιαστροφῶς πνευματικότητος. Εἶναι ἐκπληκτικὸν πόσοι συνάνθρωποί μας, ἀδιάφοροι διὰ τὴν παράδοσιν τῆς Ὁρθοδόξιας, ἐμπνέονται ἀπὸ τὸ οἰκολογικὸν καὶ ἀσκητικὸν της περιεχόμενον καὶ ἀνακαλύπτουν τὸν πνευματικὸν της πλοῦτον καὶ τὸν προσωποκεντρικὸν της πολιτισμόν.

Κυρίαί καὶ Κύριοι,

Πυρήνας τοῦ πολιτισμοῦ ποῦ παρήγαγεν ἡ Ὁρθοδόξια εἶναι ὁ πολιτισμὸς τοῦ προσώπου. Εἶναι ὁ πολιτισμὸς τῆς προτεραιότητος τῆς σχέσεως, τῆς σχέσεως μὲ τὸν Τριαδικὸν Θεόν, μὲ τὸν συνάνθρωπον καὶ μὲ τὸν κόσμον. Μὲ αὐτὴν τὴν ἔννοιαν, δι' ἡμᾶς προϋπόθεσις τοῦ οἰκολογικοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἡ ἐγκαθίδρυσις τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ προσώπου. Ἡ ἀντίστασις μας εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ Ἔχειν, εἶναι ἀγὼν διὰ τὴν πίστιν εἰς τὸν Θεόν, διὰ τὴν ἀγάπην διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ διὰ τὴν προστασίαν τῆς κτίσεως. Τὸ πνεῦμα εἶναι ἀδιαίρετον. Πολιτισμὸς τοῦ προσώπου καὶ οἰκολογικὸς πολιτισμὸς εἶναι ἀλληλένδετοι ἐκφάνσεις τῆς μίας ὀρθοδόξου πνευματικότητος καὶ τῆς χριστιανικῆς ἡμῶν ταυτότητος.

Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἐπρόδωσε ποτὲ τὴν γῆν ἐν ὀνόματι τοῦ οὐρανοῦ, ὅπως ἤθελεν ὁ φιλόσοφος τοῦ Ὑπερανθρώπου. Ἡ χριστιανικὴ πίστις δὲν ὀδηγεῖ εἰς περιφρόνησιν τῆς ζωῆς καὶ τῆς κτίσεως. Οὔτε, βεβαίως, ὑπῆρξεν ἡ Βίβλος, μὲ τὸ «Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς» (Γέν. 1,28), ἡ ἀπαρχὴ τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος καὶ τῆς κυριαρχίας τοῦ ἀνθρώπου εἰς βάρος τῆς ὑπολοίπου δημιουργίας. Ἡ νεωτερικὴ σχέσις ἀνθρώπου καὶ κτίσεως

μέ την συνακόλουθον αντικειμενοποίησιν και ἀλόγιστον ἐκμετάλλευσιν τῆς φύσεως εἶναι διαστρέβλωσις τῆς αὐθεντικῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας και κοσμολογίας και ὄχι συνέπεια τῆς.

Ὁ Χριστιανισμός δὲν εἶναι διῆστικός, δὲν εἶναι ἀνθρωπομονιστικός, οὔτε φυσικά ἔχει σχέσιν με τὰς ἐκφάνσεις τοῦ οἰκολογικοῦ νεομυστικισμοῦ και με τὴν εἰδωλοποίησιν τῆς «μητρὸς φύσεως». Ἡ χριστιανικὴ πίστις εἶναι ὀλιστική. Ὁ ἄνθρωπος δὲν σώζεται χωρὶς τὴν κτίσιν. Ὅλη ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀποκάλυψις τοῦ πῶς δυνάμεθα νὰ ζήσωμεν εἰς τὸν κόσμον χωρὶς νὰ τὸν καταστρέφωμεν, χωρὶς νὰ τὸν ἐξουσιάζωμεν, τί δηλαδὴ σημαίνει εὐχαριστιακὴ σχέσις με τὴν δημιουργίαν. Ὁ εὐχαριστιακὸς πολιτισμὸς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι αὐθεντικὸς οἰκολογικὸς πολιτισμὸς.

Εἰς τὴν νεοπρωταγορικὴν ἐποχὴν μας ἡχεῖ ἔντονα ὁ λόγος τοῦ σοφιστοῦ Πρωταγόρου «Πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπος», με νοσηματοδοτήσεις πρωτίστως εὐδαιμονιστικὰς. Ὁ Πλάτων εἶχεν ἀντιπαράθεσις, ὡς γνωστόν, εἰς τὸν πρωταγόρειον ἀφορισμὸν τὸ «Πάντων χρημάτων μέτρον Θεός». Ἄνθρωπος χωρὶς Θεὸν και θεός-Ἰδέα χωρὶς τὸν ἄνθρωπον, δὲν εἶναι ὅμως ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα διὰ τὴν ἀλήθειαν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως και τῆς ἐλευθερίας. Ὁ Χριστιανισμὸς ἔδωσε τὴν ἰδικὴν του ἀπάντησιν: Πάντων χρημάτων μέτρον Θεὸς ἄνθρωπος. Ὁ πρωταγορικὸς ἄνθρωπος – μέτρον ἀνδειχθὲν εἰς ἄμετρον κυρίαρχον και ἐκμεταλλεὺτὴν τῆς κτίσεως, εἰς «ἄχθος ἀρούρης». Ὁ Θεός-Ἰδέα ἦτο και εἶναι «πολὺ ψηλά» και μακρὰν διὰ νὰ ἀκούσῃ τὴν κραυγὴν ἀγωνίας τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νὰ ἐνδιαφερθῇ διὰ τὰς τύχας τῆς ἱστορίας και τοῦ κόσμου. Ὁ Θεὸς αὐτὸς παραμένει τὸ «πρῶτον ἀκίνητον», ἀφοῦ

κάθε κίνησις, και φυσικά κάθε κίνησις, και πρὸς τὸν ἄνθρωπον, θὰ ἐσημαινεν ἀτέλειαν και ἔνδειαν.

Ὁ σαρκωθεὶς Λόγος τοῦ Θεοῦ προσέλαβε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν και ἐν αὐτῇ τὴν σάρκα τοῦ κόσμου, καινοποιώντας και ἀγιάζοντας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ πάντα. «Ἐλευθέρα μὲν ἡ κτίσις γνωρίζεται, Υἱοὶ δὲ φωτὸς οἱ πρὶν ἐσκοτισμένοι» (Καταβασιαί τῶν Θεοφανείων, Η΄ Ὡδή). Ἡ ἐν χάριτι κλήσις τῶν πιστῶν εἶναι νὰ ζοῦν εὐχαριστιακῶς, νὰ ἀληθεύουν ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς ἀγάπης, νὰ καλλιεργοῦν και νὰ ὁμορφαίνουν τὴν πλᾶσιν ὡς φύλακες και οἰκονόμοι και νὰ τὴν ἀναφέρουν ἐν ταπεινώσει πρὸς τὸν Δημιουργόν.

Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν προσοχήν σας».

Β. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης στὴν Ἀθήνα

Παραθέτομε στὴ συνέχεια τὴν ὁμιλία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου στὸ πλαίσιο τῆς ἐπίσημης ἐπίσκεψῆς του στὴν Ἑλλάδα, τὴν ὁποία ἐκφώνησε στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν στίς 3 Φεβρουαρίου:

*«Ὁ ρόλος τῆς Ὁρθοδοξίας
εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν
τῆς παγκοσμίου οἰκολογικῆς κρίσεως»*

Ἰερότατοι ἅγιοι ἀδελφοί,
Ἐλλογιμώτατε
κ. Πρόεδρε τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν,
Ἐρίτιμοι κυρία και ἀξιότιμοι κύριοι!

Ἡ εὐγενὴς ἀπευθυνθεῖσα πρόσκλησις πρὸς τὴν ἡμετέραν Μετριότητα ὅπως ὁμιλήσῃ σήμερον ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ ἀνωτάτου πνευματικοῦ ιδρύματος τῆς χώρας ταύτης παρέχει εἰς ἡμᾶς τὴν εὐκαιρίαν νὰ μεταφέρωμεν πρὸς τὴν ἐκλεκτὴν αὐτὴν ὁμιλητοῦν και δι' αὐτῆς πρὸς πάντα τὸν πεφιλη-

μένον Ἑλληνικὸν λαὸν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εὐλογίαν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, τοῦ ἱεροῦ αἰωνοβίου θεσμοῦ τοῦ Γένους, τοῦ ἱστορικοῦ καὶ μαρτυρικοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς τοὺς ἀξιοτίμους ὀργανωτὰς τῆς σημερινῆς ὁμιλίας διὰ τὴν ἀπευθυνθεῖσαν εἰς ἡμᾶς πρόσκλησιν, ὡς καὶ τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν διὰ τὴν παραχώρησιν τοῦ βήματος αὐτῆς εἰς τὴν ἡμετέραν Μετριότητα, τὴν ὁποίαν ἔχει εὐμενῶς τιμήσει καὶ διὰ τῆς ιδιότητος τοῦ ἐπιτίμου αὐτῆς μέλους.

Ἀγαπητοὶ παρόντες,

Ἀποτελεῖ πλέον κοινὸν τόπον ἡ ἀναγνώρισις τῆς κρισιμότητος τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος, τὸ ὁποῖον ἀντιμετωπίζει σήμερον ἡ ἀνθρωπότης. Ἐπιστήμονες, πολιτικοὶ καὶ πάσης φύσεως μελετηταὶ τῶν φυσικῶν φαινομένων τοῦ πλανήτου μας συμπίπτουν εἰς τὴν διαπίστωσιν ὅτι ἡ ζωὴ εἰς αὐτὸν ἀπειλεῖται μὲ καταστροφὴν, ἐὰν συνεχισθῇ ἡ παροῦσα κατάστασις. Ἡ συνεχιζομένη ἐξαφάνισις πολλῶν εἰδῶν, ἡ ἀποψίλωσις τῶν δασῶν, ἡ ραγδαία τήξις τῶν πάγων τῆς Ἀρκτικῆς, ἡ συνεχιζομένη μόλυνσις τῆς ἀτμοσφαιρᾶς καὶ αἱ σοβαραὶ κλιματικαὶ μεταβολαί, τὰς ὁποίας προκαλεῖ τὸ λεγόμενον «φαινόμενον τοῦ θερμοκηπίου», πάντα ταῦτα σηματοδοτοῦν τὸν σοβαρῶτατον κίνδυνον, τὸν ὁποῖον ἀντιμετωπίζει εἰς τὰς ἡμέρας μας τὸ φυσικὸν μας περιβάλλον. Ὁ Ὄργανισμὸς τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν προσπαθεῖ νὰ συνεγείρῃ τὰς συνειδήσεις τῶν λαῶν καὶ νὰ ὀδηγήσῃ τὰς κυβερνήσεις τῶν ἀνεπιτυχῶς, φεῦ(!), ὡς ἀπεδείχθη προσφάτως εἰς Κοπεγχάγην εἰς τὴν λήψιν μέτρων, τὰ ὁποῖα θὰ περιορίζουν τὰ αἷτια τῆς ἐπικινδύνου ταύτης καταστάσεως. Πολλὰ μὴ κυβερνητικὰ ὀργανώσεις ἀξιεπαίνως ἀγωνίζονται ἐπίσης διὰ τὴν διάσωσιν τοῦ πλανήτου μας. Οἱ πάντες

ἀναγνωρίζομεν πλέον τὴν κρισιμότητα τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος, ἂν καί, ἀκόμη καὶ τὴν στιγμὴν αὐτὴν, ὀλίγοι καὶ ὀλίγα πράττομεν διὰ τὴν ἀντιμετώπισίν του.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δύναται ἐν ταπεινώσει νὰ καταθέσῃ ὅτι ἤδη εἰς χρόνον γενικῆς ἀδιαφορίας διείδε τὸν ἐπερχόμενον κίνδυνον καὶ προσεπάθησε νὰ ὑψώσῃ τὴν φωνὴν τοῦ ποιούμενον ἔκκλησιν εἰς συνεργασίαν ὄλων τῶν πνευματικῶν δυνάμεων πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς ἐπερχομένης κρίσεως. Κατὰ τὸ ἔτος 1989, πρῶτον αὐτὸ ἐξ ὄλων τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ θρησκευτικῶν δογμάτων, διὰ στόματος τοῦ ἀοιδίμου προκατόχου ἡμῶν Πατριάρχου Δημητρίου ἀπήλυθε Μήνυμα πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους πιστοὺς καὶ πάντα ἄνθρωπον καλῆς θελήσεως νὰ σεβασθοῦν τὸ φυσικὸν περιβάλλον, περιορίζοντες τὴν εὐδαιμονιστικὴν μαγίαν, ἡ ὁποία ἐπιθέτει βάρη δυσβάστακτα εἰς τὴν φύσιν καὶ ἀνατρέπει τοὺς νόμους καὶ τὸν ρυθμὸν τῆς λειτουργίας τῆς. Ὡς ὑπόδειγμα δὲ συμπεριφορᾶς καὶ πηγὴν ἐμπνεύσεως προέτεινε τὸ ἦθος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς, ἡ ὁποία καθαγιάζει τὴν κτίσιν, καὶ τῆς ἀσκητικῆς παραδόσεως, ἡ ὁποία περιορίζει εἰς τὸ ἄκρως ἀναγκαῖον τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸ φυσικὸν του περιβάλλον, ἐπὶ αἰῶνας ἤδη διεμόρφωσε τὴν δέουσαν στάσιν τοῦ ἀνθρώπου ἔναντι τῆς φύσεως. Διὰ τοῦ ἰδίου Μηνύματος ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης ἀνεκήρυτε τὴν 1ην Σεπτεμβρίου ἐκάστου ἔτους, ἑορτὴν τῆς Ἰνδίκτου εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὡς ἡμέραν προσευχῶν πάντων τῶν Ὁρθοδόξων διὰ τὴν προστασίαν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, καὶ ἀνέθετεν εἰς ἀγιορείτην ὑμνογράφον τὴν σύνταξιν εἰδικῆς Ἱερᾶς, πρὸς τοῦτο, Ἀκολουθίας.

Ἄλλὰ δὲν ἠρκέσθη εἰς τοῦτο τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Πρὸς κινητοποίησιν καὶ τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν συνεκάλεσε τὸ ἔτος 1991 Πανορθόδοξον Συνέδριον διὰ τὴν προστασίαν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος ἐν Κρήτῃ παρουσία καὶ τοῦ Πρίγκηπος Φιλίππου τοῦ Ἐδιμβούργου ὡς Προέδρου τοῦ Ταμείου Προστασίας διὰ τὴν φύσιν (WWF). Ἐν συνέχειᾳ διοργάνωσε διὰ τῆς συνεργασίας τῆς Ὁργανώσεως «Κύκλος τῆς Πάτμου» σειρὰν διεθνῶν Συμποσίων ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐξεχουσῶν προσωπικοτήτων, ὡς ὁ Πρίγκηψ Φιλίππος τοῦ Ἐδιμβούργου, οἱ ἐκάστοτε Πρόεδροι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ ΟΗΕ. Τὰ Συμπόσια αὐτὰ διεξήχθησαν ἐν πλῶ εἰς τὴν Πάτμον (1995), εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν (1997), εἰς τὸν Δούναβιν (1999), εἰς τὴν Ἀδριατικὴν (2002), εἰς τὴν Βαλτικὴν (2003), εἰς τὸν Ἀμαζόνιον (2006), εἰς τὴν Ἀρκτικὴν (2007) καὶ προσφάτως (2009) εἰς τὸν ποταμὸν Μισισσιππὶ τῶν Η.Π.Α. Τὰ Συμπόσια διοργανῶναι εἰδικὴ ἐπιστημονικὴ ἐπιτροπὴ, συμμετέχουν δὲ εἰς αὐτὰ διακεκριμένοι ἐπιστήμονες καὶ θρησκευτικοὶ ἡγέται ἀπὸ τὸν κόσμον, συσκεπτόμενοι καὶ ἀναζητοῦντες τρόπους συνεργασίας μεταξὺ ἐπιστήμης καὶ θρησκείας πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως. Ἡ διὰ τοῦ διεθνοῦς Τύπου προβολὴ τῶν Συμποσίων τούτων κατέστησεν αὐτὰ εὐρέως γνωστά, εἰς ἐν δὲ ἐκ τούτων, τὸ τῆς Ἀδριατικῆς, ὁ ἀείμνηστος Πάπας τῆς Ρώμης Ἰωάννης Παῦλος Β΄ καὶ ἡ ἡμετέρα Μετριοτής ὑπεγράψαμεν ἀπὸ κοινοῦ Διακήρυξιν περὶ τῆς προστασίας τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ἡ ὁποία μετεδόθη διὰ τῶν μέσων ἐπικοινωνίας διεθνῶς καὶ ἐσχολιάσθη εὐρέως.

Ἐκτὸς τούτων, καὶ πρὸς ἐνημέρωσιν τῶν κληρικῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ καλλιέργειαν οἰκολογικῆς συνειδήσεως μεταξὺ τῶν πιστῶν διὰ τῆς κατηχήσεως καὶ τῆς ὅλης ποιμαντικῆς διακονίας, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διοργάνωσε σειρὰν οἰκολογικῶν σεμιναρίων ἐν Χάλκῃ, διὰ τῆς συμμετοχῆς ὀρθοδόξων κληρικῶν ἐκ διαφόρων χωρῶν καὶ Ἐκκλησιῶν. Ἐπὶ δὲ τὸ πρακτικώτερον, ἀνεπτύχθησαν διάφοροι πρωτοβουλία, ὡς ἡ προώθησις τῆς βιολογικῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας εἰς Ἱερὰς Μονάς, με ἐξέχον παράδειγμα τὴν Ἱερὰν Μονὴν Χρυσοπηγῆς ἐν Χανίοις, ἡ οἰκολογικὴ δασικὴ διαχείρισις ἐν Ἁγίῳ Ὁρει κ.λπ.

Αἱ οἰκολογικαὶ πρωτοβουλία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου δὲν περιορίζονται εἰς τὴν διεξαγωγὴν ἐπιστημονικῶν καὶ διαθρησκειακῶν συνεδρίων ἢ εἰς ἄλλας ἐνεργείας ὡς αἱ προμηθημονευθεῖσαι. Ἡ διατύπωσις εἰδικωτέρων παρεμβάσεων καὶ ἐκλήσεων δι' οἰκολογικὴν συνείδησιν καὶ ἐργήγορσιν πρὸς τὴν διεθνή κοινότητα ἀποτελεῖ διαρκὲς μέλημα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὡς ἔκφρασιν τῆς ἀγωνίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας διὰ τὴν οἰκολογικὴν κρίσιν, ἀλλὰ καὶ ὡς μέσον ἀσκήσεως πίεσεως διὰ τὴν ἀνάληψιν δράσεως ὑπὸ πάντων καὶ μάλιστα τῶν πρὸς τοῦτο ἀρμοδίων. Ἡ πλέον πρόσφατος τοιαύτη ἔκκλησις διευτυπώθη τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον ἐξ ἀφορμῆς τῆς Παγκοσμίου Διασκέψεως διὰ τὴν κλιματικὴν ἀλλαγὴν εἰς Κοπεγχάγην τῆς Δανίας. Διὰ προσωπικῆς μας ἐπιστολῆς πρὸς τοὺς ἡγέτας τῶν εἴκοσι ἐκ τῶν οικονομικῶς ἰσχυροτέρων, ἀλλὰ καὶ πλέον ρυπογόνων, κρατῶν ἐξεφράσαμεν τὴν ἰδικὴν μας ἀγωνίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κραυγὴν ἑκατομμυρίων συνανθρώπων μας ἀπὸ κάθε γωνίαν τῆς γῆς, διὰ

τήν ανάγκην γενναίων δεσμεύσεων μειώσεως τῶν ἐκπομπῶν ἀερίων ρύπων, οἱ ὅποιοι ἐπιδεινώνουν τὴν κλιματικὴν ἀλλαγὴν. Δύο μῆνας ἐνωρίτερον, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς προπαρασκευαστικῆς Διασκέψεως εἰς Μπανγκόκ τῆς Ταϊλάνδης, εἴχομεν ἐπίσης ἀποστείλει ἔκκλησιν πρὸς τὴν διεθνή Κοινότητα διὰ τὴν διατύπωσιν κατευθύνσεων πρὸς ἐπίτευξιν νομικῶς δεσμευτικῆς συμφωνίας εἰς Κοπεγχάγην. Ἄν καί, δυστυχῶς, δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ ἐπίτευξις τοιαύτης νομικῶς δεσμευτικῆς συμφωνίας εἰς τὴν Διάσκεψιν τῆς Κοπεγχάγης, ἡ ἐντυπωσιακὴ διεθνὴς κινητοποίησης καὶ ἡ συμμετοχὴ πολλῶν ἐκ τῶν ἡγετῶν τῶν ἰσχυροτέρων κρατῶν, γεννοῦν τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ φωνὴ ὄλων διὰ τὴν ἀντιστροφὴν τῆς καταστροφικῆς περιβαλλοντικῆς πορείας τῆς ἀνθρωπότητος θὰ ἐνισχυθῇ περαιτέρω καὶ θὰ γίνῃ σεβαστή. Εἰς τὴν γενναίαν αὐτὴν παγκόσμιον προσπάθειαν διὰ τὴν ἀναχαίτισιν τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον θὰ συνεχίσῃ μὲ προσήλωσιν καὶ συνέπειαν τὴν συμβολὴν του.

Ἄλλὰ εἰς τὴν σκέψιν πολλῶν ἐξ ὑμῶν, ἐκλεκτὴ ὁμήγουρις, θὰ πλανᾶται ἴσως τὸ ἐρώτημα: ποίαν σχέσιν δύναται νὰ ἔχῃ ἓνας ἀμιγῶς ἐκκλησιαστικὸς θεσμός, ὡς εἶναι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὸ ὅποῖον ἀπέχει σταθερῶς πάσης ἀναμίξεως εἰς τὴν πολιτικὴν, πρὸς τὸ οἰκολογικὸν πρόβλημα; Δὲν ἀποτελεῖ τὸ θέμα τοῦτο ἀρμοδιότητα τῶν κυβερνήσεων, τῶν ἐπισημόνων καὶ τῶν τεχνοκρατῶν; Τί δύναται νὰ συνεισφέρει ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν ἐνὸς τοιούτου προβλήματος;

Τὸ ἐρώτημα αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδοθῇ παρὰ εἰς ἔλλειψιν κατανοήσεως τόσον τοῦ βαθυτέρου περιεχομένου τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως ὅσον καὶ τῆς ἀποτολῆς τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν κόσμον. Ἐπ'

αὐτοῦ θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ ὑπενθυμίσωμεν τὰ ἀκόλουθα:

Ἐν πρώτοις, δὲν πρέπει νὰ ἀγνοῖται οὔτε νὰ παραβλέπεται τὸ γεγονός ὅτι ἡ οἰκολογικὴ κρίσις εἶναι εἰς τὴν οὐσίαν τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς. Ὑπάρχει μάλιστα καὶ ἡ ἀποψις ὅτι ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως ἱστορικῶς εἶναι ὁ Χριστιανισμός, ὅπως αὐτὸς ἐξεφράσθη κυρίως εἰς τὴν Δύσιν διὰ τῆς ἀναδείξεως τοῦ ἀνθρώπου εἰς κυρίαρχον τῆς φύσεως. Τὴν γνώμην αὐτὴν διέτύπωσε πρῶτος ὁ Ἀμερικανὸς ἱστορικὸς Lynn White εἰς τὸ περιοδικὸν *Science* τὸ 1967, ἀποτελεῖ δὲ ἔκτοτε κοινῶς ἀποδεκτὴν θέσιν τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος. Κατὰ τὴν ἀποψιν αὐτὴν, ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία καὶ Θεολογία, χρησιμοποιοῦσα τὴν βιβλικὴν ρῆσιν τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς πρωτοπλάστους: «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ κατακυριεύσατε τῆς γῆς» (Γέν. 1, 28), παρώτρυναν τοὺς ἀνθρώπους νὰ χρησιμοποιοῦν τὴν φύσιν ὡς κυρίαρχοι καὶ ἐξουσιασταὶ μέχρι τοιούτου σημείου ὥστε διὰ τοῦ Καλβινισμοῦ, τὸν ὅποῖον, ὡς γνωστόν, ὁ Max Weber συνδέει πρὸς τὴν γένεσιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ καπιταλισμοῦ, ἡ φύσις νὰ ὑποταγῇ πλήρως εἰς τὴν ἀπληστίαν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὴν αὔξισιν καὶ συσσώρευσιν ὑλικῶν ἀγαθῶν. Οὕτω, συντελούντων καὶ ἄλλων παραγόντων εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς Δυτικῆς Θεολογίας, ὡς εἶναι ἡ ἀντίληψις περὶ τοῦ ἀνθρώπου ὡς τοῦ μόνου νοήμονος ὄντος, δυναμένου νὰ μεταχειρίζεται τὸν ὑλικὸν κόσμον ὡς οἰονεὶ πρῶτην ὕλην διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν του, ἐφθάσαμεν εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ φύσις στενάζει κυριολεκτικῶς ὑπὸ τὸ πέλμα τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐάν, συνελπῶς, ἡ θρησκεία ὑπὸ τὴν συγκεκριμένην αὐτὴν μορφήν κατώρθωσε νὰ ἐπηρεάσῃ τόσον βαθέως τὸν ἄνθρωπον ὥστε νὰ ὀδηγηθῆ εἰς τὴν παρούσαν οἰκολογικὴν κρίσιν, εἶναι προφανές ὅτι δύναται νὰ συντελέσῃ καὶ εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ κακοῦ, κατὰ τὴν γνωστὴν ρῆσιν: «ὁ τρώσας καὶ ἰάσεται». Πράγματι, ἡ Χριστιανικὴ πίστις καὶ θεολογία διαθέτει καὶ τὸ ἀντίδοτον τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως, φρονοῦμεν δὲ ὅτι τοῦτο ὅλως ἰδιαιτέρως ἰσχύει διὰ τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν καὶ θεολογίαν. Ἐπ' αὐτοῦ αἱ ἀκόλουθοι παρατηρήσεις δύναται νὰ χρησιμεύσουν ὡς ἐνδεικτικὰ στοιχεῖα τῆς προσφορᾶς, τὴν ὁποίαν καλεῖται νὰ συνεισφέρει ἡ Ὁρθοδοξία εἰς τὴν κοινὴν προσπάθειαν ὑπερβάσεως τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως.

Πρώτιστον στοιχεῖον, χαρακτηριστικὸν τῆς Ὁρθοδόξου θεολογίας, εἶναι ὅτι ὁ κόσμος, ὡς δημιουργηθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ μάλιστα «ἐκ τοῦ μηδενός», ἀποτελεῖ κτίσιν καὶ δωρεάν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον «ἐργάζεσθαι καὶ φυλάσσειν αὐτόν» (Γέν. 2, 15), ἐπ' οὐδενὶ δὲ λόγῳ ἰδιοκτησίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι «οἰκονόμος» καὶ διαχειριστὴς τῆς κτίσεως καὶ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὴν χρησιμοποιῇ κατὰ τὸ δοκοῦν, πολλῶν δὲ μᾶλλον νὰ τὴν καταστρέφῃ. Ὁ κόσμος, κατὰ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, ἀποτελεῖ ἐνότητα ὄντων, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἕκαστον τὸν ἴδιον «λόγον», οἱ δὲ «λόγοι τῶν ὄντων», ὅπως τοὺς ἀποκαλεῖ ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, συνιστοῦν ἐνιαῖον σύνολον, μίαν ἁρμονίαν, ἓνα «κόσμον», ὅπως προσφυῶς δηλώνει ὁ ὅρος οὗτος. Ἡ κοσμολογία τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἐπιτρέπει, συνελπῶς, καμμίαν ὑποτίμησιν τοῦ φυσικοῦ κόσμου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον. Ἡ λογικότης τοῦ ἀνθρώπου δὲν ὑπονοεῖ ὅτι τὰ ἄλλα

ὄντα στεροῦνται «λόγου ὑπάρξεως». Ὡς δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ ὅλα τὰ ὄντα ἔχουν τὸν ἰδικὸν τῶν «λόγων» ἐντὸς τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ καὶ ἐνοῦνται εἰς μίαν ἁρμονίαν. Κατ' ἄλλους Πατέρας, ὡς οἱ Καππαδόκαι καὶ ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὁ Θεὸς διὰ τῶν ἐνεργειῶν Του διαπερνᾷ ὅλην τὴν κτίσιν, καί, κατὰ συνέπειαν, ὑπάρχει τί τὸ ἱερόν εἰς ὅλα τὰ ὄντα. Τὴν ἀντίληψιν αὐτὴν περὶ τῆς ἱερότητος τοῦ ὑλικοῦ κόσμου ἐτόνισεν ἰδιαιτέρως ἡ Ὁρθόδοξος Παράδοσις ἐν συνδυασμῶν πρὸς τὸ μυστήριον τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως. Ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτῆς ὑπεστηρίχθη καὶ ἡ προσκύνησις τῶν ἱερῶν εἰκόνων, ἡ ὁποία ἐδογματίσθη ἀπὸ τὴν Ζ' Οἰκουμένην Σύνοδον. Οὕτως, ὁ σθεναρὸς ὑπερμαχος τῶν ἱερῶν εἰκόνων Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς τονίζει τὴν ἱερότητα τῆς ὕλης διὰ τῆς γνωστῆς του ρήσεως: «καὶ σέβων οὐ παύσομαι τὴν ὕλην, δι' ἧς ἡ σωτηρία μου εἰργασται», ἀναφερόμενος εἰς τὸ γεγονός τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ σεβασμὸς, λοιπόν, τῶν ἱερῶν εἰκόνων, ὁ ὁποῖος εἶναι τόσον χαρακτηριστικὸς τῆς εὐλαβείας τῶν Ὁρθοδόξων, ἐνέχει τεραστίαν οἰκολογικὴν σπουδαιότητα. Διὰ τῶν ἱερῶν εἰκόνων δηλοῦται σαφῶς ὅτι ὁ ὑλικὸς κόσμος μετέχει εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἰδίου τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄνθρωπος, ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν λογικὸν ὄν τῆς Δημιουργίας, καλεῖται νὰ λάβῃ εἰς χεῖρας τοῦ τὸν ὑλικὸν κόσμον καὶ νὰ τὸν ἀναπλάσῃ εἰς ὠραϊότητα, ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει εἰς τὴν Τέχνην. Τὸ λογικὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναδεικνύεται ὅχι ὅταν κατακερματίζῃ τὸν ὑλικὸν κόσμον, διὰ νὰ ἀντλήσῃ ὀφέλη ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ κυρίως ὅταν συνθέτῃ τὰ ἐπὶ μέρους ὄντα, διὰ νὰ τὰ ἀναδειξῇ εἰς «κόσμον», εἰς κάλλος

και ωραιότητα, ἐγγίζουσιν, κατὰ τὸ δυνατόν, τὸ «ἄσρητον κάλλος» τοῦ ἰδίου τοῦ Θεοῦ. Εἰς μίαν τοιαύτην προσέγγισιν τοῦ κόσμου εἶναι φανερόν ὅτι δὲν δύναται νὰ εἰσχωρήσῃ καμμία νοοτροπία εὐνοοῦσα τὴν οικολογικὴν καταστροφὴν.

Τὴν ἀντίληψιν αὐτὴν περὶ ἱερότητος τοῦ ὑλικοῦ κόσμου ἀναδεικνύει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ὅλως ἰδιαιτέρως καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν τέλει τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Δὲν εἶναι τυχαῖον ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι Ναοί, ἀκολουθοῦντες τὸ πρότυπον τοῦ Βυζαντίου, εἶναι τόσον εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν των ὅσον καὶ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν των διακόσμησιν ὑποδείγματα σεβασμοῦ τῆς ὕλης καὶ ἀναδειξέως τῆς εἰς ἔκφασιν τῆς θείας ωραιότητος. Ἀτυχῶς ἡ σημερινὴ ναοδομία ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ συγχρόνου πρακτικοῦ πνεύματος, χρησιμοποιοῦν κατὰ κόρον ὑλικά ἀνθρωπίνης καὶ τεχνολογικῆς κατασκευῆς, ἐνῶ ἡ γνησία Ὁρθόδοξος παράδοσις ἐλάμβανε τὴν πρώτην ὕλην τῆς οἰκοδομῆς ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ ἐφρόντιζεν ὥστε τὸ κτίσμα τοῦ ναοῦ νὰ μὴ ἐπιβάλλεται εἰς τὸν φυσικὸν περίγυρον, ἀλλὰ νὰ συνδέεται πρὸς αὐτὸν καὶ νὰ τὸν ἀναδεικνύῃ. Καὶ ὅπως ὁ Θεὸς «ἐκλινεν οὐρανούς καὶ κατέβη» γενόμενος ἄνθρωπος, ἔτσι καὶ ὁ ναὸς σκεπάζεται ἀγαπητικῶς τὸν φυσικὸν χώρον. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν γοτθικὸν ναόν, ὁ ὁποῖος τείνει νὰ διασχίσῃ τὸν οὐρανόν, ὁ Ὁρθόδοξος ναὸς ἀπλώνει στοργικῶς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ εἰς ὅλην τὴν γῆν. Ἐντὸς δὲ τοῦ ναοῦ «τὰ πάντα πεπληρωται φωτός, οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια», καὶ ἀκούγεται ὁ ὕμνος «ἐορταζέσθω ἡ γῆ καὶ ὁ ὕμνος ἐορταζέσθω ἡ γῆ καὶ ὁ ὕμνος», διὰ νὰ δηλωθῇ καὶ πάλιν κατὰ τὸν πανηγυρικώτατον τρόπον ἡ οικολογικὴ συνείδησις τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ συνείδησις αὐτὴ ἀποκορυφώνεται εἰς τὸ Ἱερὸν Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαρι-

στίας, τὸ ὁποῖον τελεῖται εἰς τοὺς ναοὺς αὐτοῦς. Ἐκεῖ κατὰ τὴν ἱερὰν στιγμὴν τοῦ καθαριασμοῦ τῶν τιμίων Δώρων ὁ ἄστος καὶ ὁ οἶνος, τὰ δῶρα αὐτὰ τῆς ὑλικῆς κτίσεως, θὰ ἀνυψωθοῦν διὰ τῶν χειρῶν τοῦ λειτουργοῦ ἐκ μέρους ὅλης τῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ «ἀναφερθοῦν», δηλαδὴ νὰ ἐπιστραφοῦν πάλιν εἰς τὸν δωρητὴν Δημιουργόν ὡς «τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν», τὰ ὁποῖα προσφέρομεν εἰς Αὐτόν «κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα». Αὐτὴ εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν οικολογικὴ στιγμὴ τῆς Ἐκκλησίας. Κατ' αὐτὴν ἀναγνωρίζεται ἐν εὐχαριστίᾳ ὅτι ὁ ὑλικὸς κόσμος εἶναι δῶρον καὶ ὄχι δικαίωμα, εἶναι ἱερός καὶ χεῖρεται σεβασμοῦ, καὶ κυρίως προορίζεται, διὰ τῆς καθόδου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νὰ γίνῃ «σῶμα τοῦ Χριστοῦ», διὰ νὰ μοιρασθῇ καὶ τραφῇ καὶ ζήσῃ δι' αὐτοῦ ὁ κόσμος. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἡ Θεία Εὐχαριστία συνδέει τὴν οικολογίαν μετὰ τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης. Ἡ κτίσις τοῦ Θεοῦ δὲν ἀνήκει μόνον εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς συνανθρώπους μας. Ὅταν τὴν ἀναφέρωμεν εἰς τὸν Θεόν, ἐπιστρέφει εἰς ἡμᾶς ὡς δῶρον τὸ ὁποῖον ὅμως ὀφείλομεν νὰ κοινωνήσωμεν μετὰ τῶν ἄλλων! Πλήττειται οὕτω εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ὁ ἀτομισμὸς, ὁ ὁποῖος ἄλλωστε καὶ συντηρεῖ καὶ συνοδεύει πάντοτε τὴν οικολογικὴν κρίσιν.

Τέλος, δέον νὰ ὑπομνησθῇ ἡ οικολογικὴ σημασία ἑνὸς ἄλλου στοιχείου τῆς Ὁρθόδοξου παραδόσεως. Πρόκειται περὶ τῆς σπουδαιότητος τοῦ ἀσκητικοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον ὅλως ἰδιαιτέρως ἐκαλλιέργησεν ἡ Ὁρθοδοξία. Ὁ ἀσκητισμὸς κακῶς ἐκλαμβάνεται πολλάκις ὡς στάσις ἐναντίον τῆς ὕλης καὶ τοῦ σώματος. Ὅλος ἀντιθέτως, οἱ μεγάλοι ἀσκηταὶ προσήγγιζον τὸ σῶμα ὡς ἱερόν, ὡς «ναὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ

Ἀποστόλου Παύλου. Ἡ νηστεία δὲν ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ταπεινῶσιν τοῦ σώματος ἀλλ' εἰς τὴν κάθαρσιν τοῦ ἀπὸ τὸ πάθος τῆς φιλαυτίας, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ πηγὴν ὄλων τῶν παθῶν. Μὲ τὴν νηστείαν δὲν καταπολεμεῖται τὸ σῶμα, ἀλλὰ ἡ φιλαυτία. Καὶ ποῖος θὰ ἠδύνατο νὰ ἀρνηθῆ τὸ γεγονός ὅτι ἡ οικολογικὴ κρίσις συνδέεται ἀρρηκτως πρὸς τὸν εὐδαιμονισμόν, τὸν καταναλωτισμόν, τὴν μανίαν συσσωρεύσεως ἀγαθῶν; Χωρὶς ἀσκητικὸν ἦθος δυσκόλως θὰ ἠμπορέσῃ ὁ ἄνθρωπος νὰ ὑπερβῆ τὴν οικολογικὴν κρίσιν. Ὁσπὴν ἐπινοητικότητα καὶ ἂν ἐπιστρατεύσῃ, ὁ εὐδαιμονισμὸς θὰ ὀρθώνεται ἐμπόδιον εἰς τὴν λύσιν τοῦ οικολογικοῦ προβλήματος. Τὰ ἀγαθὰ τῆς κτίσεως, διὰ νὰ ἰκανοποιήσουν τὴν ἀπληστίαν τοῦ ἀνθρώπου θὰ πρέπει νὰ αὐξάνονται διαρκῶς, πρᾶγμα ἀδύνατον χωρὶς νὰ πιεσθῆ ἡ φύσις νὰ προσφέρῃ περισσότερα ὅσων δύναται ἢ ὅσων οἱ φυσικοὶ νόμοι τῆς ἐπιτρέπουν. Ἡ φύσις ἔχει τὰ ὅριά της. Ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ τὰ παραβιάσῃ. Τὸ τίμημα τῆς ὑβρεως θὰ εἶναι βαρὺ, καὶ ἤδη καταβάλλεται, ἀτυχῶς δὲ θὰ καταβληθῆ καὶ ἀπὸ τὰς ἐπομένους γενεάς, αἱ ὁποῖαι δὲν εὐθύνονται διὰ τὴν ὑβρίν.

Κυρίαὶ καὶ κύριοι,

Προσεπαθήσαμεν ἐντὸς τοῦ περιορισμένου χρόνου τῆς ὁμιλίας αὐτῆς νὰ ἐκθέσωμεν ἐνώπιόν σας τόσοσιν τὸ τί ὅσον καὶ τὸ διατί πράττει τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν ἄλλων ἀρμοδίων φορέων ἀντιμετώπισιν τῆς οικολογικῆς κρίσεως τῶν ἡμερῶν μας. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐκ τῶν πρώτων διέγνωσε τὴν σοβαρότητα τοῦ προβλήματος καὶ ἔσπευσε νὰ συμβάλῃ δι' ὅσων πνευματικῶν δυνάμεων διαθέτει εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν του. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον φρονεῖ ὅτι λόγῳ τῆς

φύσεως καὶ τῶν βαθυτέρων αἰτίων τοῦ προβλήματος δὲν ἀρκεῖ διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν του ἡ συμβολὴ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πολιτικῆς, ἀλλ' ἀπαιτεῖται ἡ ἀφύπνισις τῶν συνειδήσεων καὶ ἡ κατανόησις καὶ σύμπραξις πάντων τῶν ἀνθρώπων. Τοῦτο ἰσχύει ὅλως ἰδιαιτέρως εἰς τὰς δημοκρατικὰς κοινωνίας, εἰς τὰς ὁποίας οὐδεμία πολιτικὴ δύναται νὰ τελεσφορήσῃ χωρὶς τὴν εὐρεῖαν λαϊκὴν καὶ κοινωνικὴν συγκατάθεσιν. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἐκ τῆς φύσεώς της ἄμεσον πρόσβασιν εἰς τὰς συνειδήσεις μεγάλου μέρους τῶν ἀνθρώπων (ἂς μὴ λησμονῶμεν ὅτι εἰς ὄλον τὸν πλανήτην τὸ 80%, τουλάχιστον, τῶν ἀνθρώπων ἀνήκουν εἰς κάποιαν θρησκείαν). Δοθέντος μάλιστα ὅτι, ὅπως ἤδη ἐτονίσσαμεν, τὸ οικολογικὸν πρόβλημα δὲν εἶναι ἄμοιρον θεολογικῶν καὶ ἠθικῶν διασπάσεων, ἡ Ἐκκλησία καλεῖται νὰ συνεργασθῆ μὲ ὅλας τὰς ἄλλας πνευματικὰς δυνάμεις τῆς παγκοσμίου κοινωνίας, διὰ νὰ ἀναστραφῆ ἡ καταστροφικὴ πορεία, τὴν ὁποῖαν ἀκολουθεῖ ἡ ἀνθρωπότης ὡς πρὸς τὸ φλέγον θέμα τῆς προστασίας τοῦ περιβάλλοντος. Ἡ συμβολὴ αὐτῆ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα τῆς Ὁρθοδόξιας, ἀναγνωρίζεται διαρκῶς καὶ περισσότερον ὡς ἀναγκαῖα καὶ χρήσιμος, καὶ τοῦτο ἐπιβάλλει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸ χρέος νὰ ἐντείνῃ τὴν συμμετοχὴν της εἰς τὸν κοινὸν αὐτὸν παγκόσμιον ἀγῶνα διὰ τὴν διάσωσιν τῆς Δημιουργίας τοῦ Θεοῦ.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον μὲ τὰς ταπεινὰς αὐτοῦ δυνάμεις καταθέτει τὴν ἰδικὴν του συμβολήν. Ἄλλὰ τὸ ἔργον του αὐτὸ δὲν εἶναι εὐχερές. Ἐχει ἀτυχῶς ἐδραιωθῆ ἡ ἀντίληψις, ἀκόμη καὶ μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέον νὰ ἀσχολῆται περὶ ἄλλα θέματα, περισσότερον δὴ θεν πνευματικὰ, ὡς ἐὰν ἡ προστασία τῆς Δημιουργίας τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴν καταστροφήν,

τήν ὁποῖαν ἐπιφέρει ἡ ἀπληστία τοῦ ἀνθρώπου, νὰ μὴ ἦτο θέμα «πνευματικόν». Εἶναι χαρακτηριστικόν ὅτι ἀκόμη δὲν θεωρεῖται, τόσον ἀπὸ τοὺς πιστοὺς ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς κληρικούς, ἡ μόλυνσις καὶ καταστροφή τοῦ περιβάλλοντος ὡς ἁμαρτία. Ποῖος πνευματικὸς ἐπέβαλε ποτὲ ἐπιτίμιον διὰ τὴν μόλυνσιν τοῦ περιβάλλοντος; Σπανία, ἴσως καὶ μοναδική, περίπτωσις ἀναφέρεται ἡ τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος Ἀμφιλοχίου ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ, ὁ ὁποῖος, μάλιστα πρὶν ἢ ἐμφανισθῆ ὁξὺ τὸ οἰκολογικὸν πρόβλημα, ἐπέβαλλεν ὡς ἐπιτίμιον εἰς τοὺς ἐξομολογουμένους, νὰ φυτεύσουν ἕνα δένδρον! Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀτυχῶς ἐν πολλοῖς κατατρέχεται ὑπὸ τινὸς ἐσωστρεφείας, περιοριζομένη συνήθως εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν ἐσωτερικῶν τῆς προβλημάτων, κωφεύουσα, ἐνίοτε ὑπὸ τὴν πίεσιν φονταμενταλιστικῶν κύκλων, εἰς τὰς ἐκκλήσεις διὰ συνεργασίαν καὶ καταλλαγὴν, ὡς ἐὰν μὴ ἦτο δυνατόν νὰ διατηρήσῃ ἀλώβητον τὴν ταυτότητά της, ἐὰν ἀνοιξῆ καὶ τείνῃ τὰς χεῖρας τῆς εἰς συνεργασίαν μετὰ τῶν ἄλλων. Ἀλλ' ὁ ὄντως μέγας πλοῦτος τῆς Ὁρθοδοξίας δὲν τῆς ἐδόθη πρὸς συντήρησιν. Ὁφείλει ἡ Ὁρθοδοξία νὰ χρησιμοποίησιν τὴν παράδοσίν της, τὸν θεολογικὸν καὶ πνευματικὸν τῆς θησαυρόν, διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος τὰ φλέγοντα ὑπαρξιακὰ προβλήματά του. Καὶ ἡ παγκόσμιος οἰκολογικὴ κρίσις, τὴν ὁποῖαν διερχόμεθα, ἀποτελεῖ, χωρὶς ἀμφιβολίαν, πρόβλημα ἐκ τῶν πλέον ζωτικῶν ὅσον καὶ ἐπείγοντων. Ἡ Ὁρθοδοξία ὀφείλει καὶ ἠμπορεῖ νὰ πράξῃ ἀκόμη περισσότερα διὰ τὴν ἀντιμετώπισίν του.

Ταῦτα, «ἀπὸ τὸ χρέος μὴ κινουῖν», κατὰ τὴν φράσιν τοῦ μεγάλου μας ποιητοῦ, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον φρονεῖ καὶ

πράττει ὡς ταπεινὴν συμβολὴν εἰς τὴν προστασίαν τῆς Δημιουργίας τοῦ Θεοῦ. Ἡ οἰκολογικὴ κρίσις, ὅμως, δὲν θὰ ἀντιμετωπισθῆ χωρὶς τὴν συμβολὴν ὄλων ἀνεξαιρέτως, τῶν ἀνθρώπων καὶ καθὲ θρησκευματος καὶ καθὲ φυλῆς. Ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ βήματος καλοῦμεν καὶ παρακαλοῦμεν καθὲ ἄνθρωπον καλῆς θελήσεως νὰ σεβασθῆ τὸ μέγα τοῦτο δῶρον τοῦ Θεοῦ, τὸ φυσικὸν μας περιβάλλον. Τοῦτο ἀποτελεῖ εὐθύνην ὄλων μας ἔναντι τοῦ Θεοῦ καὶ ἔναντι τῶν γενεῶν, αἱ ὁποῖαι ἔρχονται.

Σὰς εὐχαριστοῦμεν».

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Ἀθήνα

Ἑορτασμός

τῆς μνήμης τοῦ ἱεροῦ Φωτίου

Μὲ λαμπρότητα ἐορτάσθη καὶ φέτος ἡ μνήμη τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Φωτίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Μεγάλου, Προστάτου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ πρωὶ τελέσθηκε στὸ Καθολικὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Πεντέλης, ὁ Ὁρθόδοξος καὶ ἡ Θεία Λειτουργία, Ἱερουργουίντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου μετὰ δύο Συνοδικῶν Μητροπολιτῶν, τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λήμνου καὶ Ἁγίου Εὐστρατίου κ. Ἱεροθέου καὶ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου κ. Ἱεροθέου.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας στὸ Διορθόδοξο Κέντρο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ποὺ εὑρίσκεται στὸ χωρὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης, πραγματοποιήθηκε ἡ καθιερωμένη, κατὰ τὴν ἡμέρα αὐτῆ, σύσκεψη τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μετὰ τοὺς Καθηγητὲς καὶ τοὺς λοιποὺς διδάσκοντες στὶς Θεολογικὰς Σχολὰς τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης.

Τῆς Συσκέψεως προΐστατο ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἔναρξιν εἶπε τὰ ἑξῆς: «Ἡ σοφὴ ἐπιλογή τῆς ἑορτῆς τοῦ ἱεροῦ Φωτίου γιὰ τὴν καθιέρωση τῆς ἐπίσημης συναντήσεως καὶ κοινῆς διασκέψεως τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μὲ τοὺς ἔλλογιμωτάτους Καθηγητὲς τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης γιὰ ἓνα σύγχρονο θεολογικὸ ζήτημα τῆς Ἐκκλησίας ἔχει ἤδη διαμορφώσει μίαν μακρὰ παράδοση ἐποικοδομητικῆς συνεργασίας γιὰ τὴν ἀνάδειξη τῆς διαχρονικῆς ἀξίας τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως.

Ὑπὸ τὴν ἔννοια αὐτὴ, ὑποδέχομαι μὲ ιδιαίτερη χαρὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἐκπροσώπους τῆς ποιμαίνουσας Ἐκκλησίας καὶ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν, ὅπως καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς συμμετέχοντες στὴν παρούσα συνάντηση, εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι ἡ εἰσήγησις, οἱ παρεμβάσεις καὶ οἱ προτάσεις θὰ φωτίσουν σημαντικὰς πτυχὰς τοῦ θέματος».

Θέμα τῆς φετινῆς συσκέψεως ἦταν: «Ὁ ἱερός Φώτιος καὶ τὸ πρωτεῖον τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης». Εἰσηγητὴς ἦταν ὁ Καθηγητὴς τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ἀβύδου κ. Κύριλλος (Κατερέλος).

Παρεμβάσεις ἔκαναν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Ναυπάκτου κ. Ἱερόθεος, Περιστερίου κ. Χρυσόστομος, Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος. Ἐπίσης καὶ οἱ Ἑλλογιμώτατοι κ.κ. Νικόλαος Μητσόπουλος, Γεώργιος Γαλιτῆς, Ἠλίας Οἰκονόμου, Βούλαρης Χρῆστος καὶ Βλάσιος Φειδᾶς.

Ὁ Μακαριώτατος ἔκλεισε τὴν ὄλη ἐκδήλωση ἀφοῦ εὐχαρίστησε τόσο τὸν Εἰσηγητὴ ὅσο καὶ τοὺς συνέδρους.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2010: Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας

Α. Ἡ Πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου με ἀφορμὴ τὸν ἑορτασμὸ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας.

Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος ἐπὶ τῇ Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας (21 Φεβρουαρίου 2010)

Ἡ Ἀγιωτάτη Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας ἑορτάζει σήμερον τὴν κυριώνυμον ἡμέραν τῆς, καὶ ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπὸ τὸ ἱστορικὸν καὶ μαρτυρικὸν τῆς Κέντρον, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον μας, ἀπευθύνει τὴν εὐλογία, τὴν στοργὴν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς πρὸς ὅλα τὰ ἀνά τὸν κόσμον πιστὰ καὶ ἀφωσιωμένα πνευματικὰ τῆς τέκνα, καὶ τὰ καλεῖ νὰ ἑορτάσουν μαζὶ τῆς νοερῶς.

Ἄς εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου εὐλογημένον! Ὅσοι προσεπάθησαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων νὰ ἐξαφανίσουν τὴν Ἐκκλησίαν μὲ ποικίλους φανεροὺς καὶ ἀφανεῖς διωγμοὺς· ὅσοι ἐπεχείρησαν νὰ τὴν νοθεύσουν μὲ τὴν αἰρετικὴν διδασκαλίαν τῶν ὅσοι ἐπεδίωξαν νὰ τὴν φιμώσουν καὶ νὰ τῆς στερήσουν τὴν φωνὴν καὶ μαρτυρίαν τῆς εἰς τὸν κόσμον· ὅλοι αὐτοὶ ἀπέτυχαν. Τὰ νέφη τῶν Μαρτύρων, τὰ δάκρυα τῶν Ὁσίων καὶ αἱ προσευχαὶ τῶν Ἁγίων τὴν σκεπάζουν νοερῶς καὶ τὴν προστατεύουν, ὁ δὲ Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, τὴν ὀδηγεῖ εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.

Μὲ συναίσθησιν τοῦ χρέους καὶ τῆς εὐθύνης του, παρὰ τὰ ἐμπόδια καὶ τὰς δυσκολίας, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὡς ἡ πρωτόθρονος Ἐκκλησία τῆς Ὁρθοδοξίας, μεριμνᾷ διὰ τὴν διαφύλαξιν καὶ ἐδραΐωσιν τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδοξίας

Ἐκκλησίας, ὥστε μὲ ἓνα στόμα καὶ μίαν καρδίαν νὰ ὁμολογῆται ἡ Ὁρθόδοξος πίστις τῶν πατέρων μας εἰς κάθε ἐποχὴν καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας. Διότι ἡ Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι μουσειακὸς θησαυρὸς, διὰ νὰ συντηρῆται, ἀλλὰ πνοὴ ζωῆς, διὰ νὰ μεταδίδεται καὶ ζωογονῆ τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι πάντοτε ἐπίκαιρος, ἀρκεῖ νὰ τὴν προβάλλωμε μὲ ταπεινοφροσύνην καὶ νὰ τὴν ἐρμηνεύωμε λαμβάνοντας ὑπ' ὄψιν τὰς ἀναζητήσεις καὶ τὰς ὑπαρξιακὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου εἰς κάθε ἐποχὴν καὶ πολιτισμικὸν περίγυρον.

Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἡ Ὁρθοδοξία πρέπει νὰ εὐρίσκεται εἰς διαρκῆ διάλογον μὲ τὸν κόσμον. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν φοβεῖται τὸν διάλογον, διότι καὶ ἡ ἀλήθεια δὲν τὸν φοβεῖται. Ἀντιθέτως, ἐὰν ἡ Ὁρθοδοξία κλεισθῇ εἰς τὸν ἑαυτὸν της καὶ δὲν διαλέγεται μὲ τοὺς ἐκτὸς αὐτῆς, ὄχι μόνον θὰ ἀποτύχῃ εἰς τὴν ἀποστολήν της, ἀλλὰ καὶ θὰ μετατραπῇ ἀπὸ «καθολικὴ» καὶ «κατὰ τὴν οἰκουμένην» Ἐκκλησία πού εἶναι, εἰς μίαν ἐσωστρεφῆ καὶ αὐτάρεσκον ὁμάδα, εἰς ἓνα «γκέττο» εἰς τὸ περιθώριον τῆς ἱστορίας. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν καὶ οἱ μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας οὐδέποτε ἐφοβήθησαν τὸν διάλογον μὲ τὸν πνευματικὸν περίγυρον τῆς ἐποχῆς των, ἀκόμη καὶ μὲ τοὺς εἰδωλολάτραις φιλοσόφους τῶν χρόνων των, καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐπηρεάσαν καὶ διεμόρφωσαν τὸν πολιτισμὸν τῆς ἐποχῆς των καὶ μᾶς παρέδωσαν μίαν Ἐκκλησίαν ἀληθινὰ οἰκουμένην.

Τὸν διάλογον αὐτὸν μὲ τὸν ἔξω κόσμον καλεῖται νὰ συνεχίσῃ καὶ σήμερον ἡ Ὁρθόδοξία, διὰ νὰ δώσῃ καὶ πάλιν τὴν μαρτυρίαν της καὶ τὴν ζωογόνο πνοὴν τῆς πίστεώς της. Ὁ διάλογος αὐτὸς ὅμως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ φθάσῃ εἰς τὸν ἔξω κόσμον, ἂν

δὲν περάσῃ πρῶτα ἀπὸ ὄσους φέρουν τὸ ὄνομα τοῦ χριστιανοῦ. Ὁφείλομεν πρῶτον νὰ συνομιλήσωμεν οἱ χριστιανοὶ μεταξύ μας καὶ νὰ λύσωμεν τὰς διαφορὰς μας, διὰ νὰ εἶναι ἀξιόπιστος ἡ μαρτυρία μας πρὸς τὸν ἔξω κόσμον. Ἡ προσπάθεια διὰ τὴν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν εἶναι θέλημα καὶ ἐντολὴ τοῦ Κυρίου, ὁ Ὅποιος πρὸ τοῦ Πάθους Του προσήγετο πρὸς τὸν Πατέρα «ἵνα πάντες (οἱ μαθηταὶ Του) ἔν ὧσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σὺ με ἀπέστειλας» (Ἰωάν. 17, 21). Δὲν εἶναι δυνατὸν ὁ Κύριος νὰ ἀγωνιᾷ διὰ τὴν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν καὶ ἡμεῖς νὰ μένωμεν ἀδιάφοροι. Τοῦτο θὰ ἀποτελοῦσε ἐγκληματικὴν προδοσίαν καὶ παράβασιν τῆς ἐντολῆς Του.

Ἀκριβῶς δι' αὐτοὺς τοὺς λόγους, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον μὲ τὴν σύμφωνον γνώμην καὶ συμμετοχὴν ὄλων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν διεξάγει ἀπὸ πολλῶν δεκαετιῶν πανορθόδοξους ἐπισήμους θεολογικοὺς διαλόγους μετὰ τῶν μεγαλυτέρων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν. Σκοπὸς αὐτῶν τῶν διαλόγων εἶναι νὰ συζητηθοῦν μὲ πνεῦμα ἀγάπης ὅλα ὅσα χωρίζουν τοὺς χριστιανούς τόσο εἰς τὴν πίστιν των ὅσον καὶ εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας.

Τοὺς διαλόγους αὐτοὺς καὶ κάθε προσπάθειαν εἰρηνικῶν καὶ ἀδελφικῶν σχέσεων τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας μὲ τοὺς ἄλλους χριστιανούς πολεμοῦν σήμερον, δυστυχῶς, καὶ μάλιστα μὲ φανατισμὸν ἀπαράδεκτον διὰ τὸ Ὁρθόδοξον ἦθος, ὠρισμένοι κύκλοι πού διεκδικοῦν διὰ τὸν ἑαυτὸν των ἀποκλειστικῶς τὸν τίτλον τοῦ ζηλωτοῦ καὶ ὑπερασπιστοῦ τῆς Ὁρθόδοξιας. Ὡσὰν νὰ μὴ ἦσαν Ὁρθόδοξοι ὅλοι οἱ Πατριάρχαι καὶ αἱ Ἱεραὶ Σύνοδοι τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖοι ὁμοφώνως

ἀπεφάσισαν καὶ στηρίζουν αὐτοὺς τοὺς διαλόγους, οἱ πολέμοι κάθε προσπαθείας ἀποκαταστάσεως τῆς ἐνότητος μεταξὺ τῶν χριστιανῶν ὑψώνουν τοὺς ἑαυτοὺς των ὑπεράνω τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνόδων τῆς Ἐκκλησίας μὲ κίνδυνον νὰ δημιουργήσουν σχίσματα μέσα εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Εἰς τὴν πολεμικὴν των αὐτὴν οἱ ἐπικρίνοντες τὴν προσπάθειαν ἀποκαταστάσεως τῆς ἐνότητος τῶν χριστιανῶν δὲν διστάζουν ἀκόμη καὶ νὰ διαστρέφουν τὴν πραγματικότητα, διὰ νὰ παραπλανήσουν καὶ ἐξεγείρουν τὸν πιστὸν λαόν. Ἔτσι, ἀποσωποῦν τὸ γεγονός ὅτι οἱ θεολογικοὶ διάλογοι διεξάγονται μὲ ὁμόφωνον ἀπόφασιν ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καὶ ἐπιτίθενται μόνον κατὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Διαδίδουν ψευδῶς ὅτι ἐπικεῖται ἡ ἔνωσις μεταξὺ Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ Ὁρθοδόξων, ἐνῶ γνωρίζουν ὅτι αἱ διαφοραὶ ποὺ συζητοῦνται εἰς τὸν θεολογικὸν διάλογον μεταξὺ αὐτῶν, εἶναι ἀκόμη πολλαί, καὶ θὰ ἀπαιτήσῃ μακρὸν χρόνον ἢ συζητήσεις των, καθὼς καὶ ὅτι τὴν ἔνωσιν τὴν ἀποφασίζουσιν αἱ σύνοδοι τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ὄχι αἱ Ἐπιτροπαὶ τῶν διαλόγων. Διατείνονται ὅτι ὁ Πάπας θὰ καθυποτάξῃ δηθὲν τοὺς Ὁρθοδόξους, διότι οὗτοι διαλέγονται μὲ τοὺς Ρωμαιοκαθολικούς! Κατηγοροῦν ὅσους διεξάγουν τοὺς διαλόγους ὡς δηθὲν «αἰρετικούς» καὶ «προδότας» τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀπλῶς καὶ μόνον διότι διαλέγονται μὲ τοὺς ἑτεροδόξους, προβάλλοντες εἰς αὐτοὺς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἀλήθειαν τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως μας. Ὁμιλοῦν ἀπαξιωτικὰ διὰ κάθε προσπάθειαν συνδιαλλαγῆς μεταξὺ τῶν διηρημένων χριστιανῶν καὶ ἀποκαταστάσεως τῆς ἐνότητός των ὡς δηθὲν «παναίρεσιν τοῦ οἰκουμενισμοῦ» χωρὶς νὰ παρέχουν καμμίαν ἀπόδειξιν ὅτι κατὰ τὰς ἐπαφάς της μὲ τοὺς

μὴ Ὁρθοδόξους ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐγκατέλειψε ἢ ἀρνήθηκε τὰ δόγματα τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἀδελφοὶ καὶ τέκνα
ἐν Κυρίῳ πεφιλημένα,

Ἡ Ὁρθοδοξία δὲν ἔχει ἀνάγκην οὔτε φανατισμοῦ οὔτε μισαλλοδοξίας διὰ νὰ προστατευθῇ. Ὅποιος πιστεύει ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία ἔχει τὴν ἀλήθειαν δὲν φοβεῖται τὸν διάλογον, διότι ποτὲ ἡ ἀλήθεια δὲν ἐκινδύνευσε ἀπὸ τὸν διάλογον. Ἀντιθέτως, ὅταν ὅλοι σήμερον προσπαθοῦν νὰ λύσουν τὰς διαφορὰς των μὲ τὸν διάλογον, ἡ Ὁρθοδοξία δὲν ἠμπορεῖ νὰ πορευεῖται μὲ μισαλλοδοξίαν καὶ φανατισμόν. Ἔχετε πλήρη ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν σας. Αὐτὴ ἐκράτησεν ἀνόθευτον ἐπὶ αἰῶνας καὶ μετέδωσε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους λαοὺς τὴν Ὁρθοδοξίαν. Αὐτὴ καὶ σήμερον ἀγωνίζεται μέσα ἀπὸ ἀντιξοῦς συνθήκας νὰ κρατήσῃ τὴν Ὁρθοδοξίαν ζωντανὴν καὶ σεβαστὴν εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην.

Ἀπὸ τὸ Ἱερὸν αὐτὸ Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸ ἱστορικὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἀσπαζόμεθα ἀδελφικῶς καὶ εὐλογοῦμεν πατρικῶς ὅλους σας, ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ, εὐχόμενοι νὰ διανύσετε μὲ ὑγιεῖαν καὶ ἱερὰν κατάνυξιν τὸ στάδιον τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν πνευματικῶν ἀγώνων τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καὶ νὰ ἀξιωθῆτε μαζί μὲ ὅλους τοὺς ἀνά τὴν οἰκουμένην εὐσεβεῖς καὶ πιστοὺς Ὁρθοδόξους χριστιανούς νὰ προσκυνήσετε τὰ ἄχραντα πάθη καὶ τὴν ἔνδοξον Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

*Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας βι'
† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως,
διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης
πάντων ὑμῶν*

Β. Η όμιλία του Σέβ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Γερόθεου (Βλάχου), την οποία εκφώνησε ως εκπρόσωπος της Γερᾶς Συνόδου της Γεραρχίας της Ἐκκλησίας της Ἑλλάδος στο πλαίσιο του ἑορτασμοῦ της Κυριακῆς της Ὁρθοδοξίας κατὰ τὴν συνοδικὴ Θεία Λειτουργία.

«Σήμερα κατὰ τὴν ἐπέτειο τῆς ἀναστηλώσεως τῶν ἱερῶν Εἰκόνων ἑορτάζεται ἡ ἑορτὴ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο φαίνεται ἡ σύνδεση τῆς ἱερᾶς Εἰκόνας μὲ τὴν Ἐκκλησία καί, βέβαια, μὲ τὴν Ὁρθοδοξία.

Σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ τροπάρια ποὺ ψάλαμε σήμερα στὴν ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου ἐκφράζεται ἡ δόξα τῆς Ἐκκλησίας. «Ἡμέρα χαρμόσυνος καὶ εὐφροσύνης ἀνάπλεως πεφανέρωται σήμερον». Καὶ αὐτὸ γιατί «φαιδρότης δογμάτων τῶν ἀληθεστάτων ἀστράπτει καὶ λάμπει ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ κεκοσμημένη ἀναστηλώσειν εἰκόνων τῶν ἁγίων νῦν καὶ ἐκτυπωμάτων καὶ λάμπει». Ἐκκλησία, δόγματα καὶ εἰκόνες βρίσκονται μέσα στὸ φῶς τῆς δόξας τοῦ Θεοῦ καὶ εἶναι ἡ φανέρωση τῆς ὠραιότητος τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἐχοντας τὴν ἐντολὴ τοῦ Μακαριωπάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρίου Γεωργίου καὶ τῆς Γερᾶς Συνόδου νὰ ἐκφωνήσω τὸν πανηγυρικὸ λόγὸ τῆς ἡμέρας στὴν Συνοδικὴ θεία Λειτουργία, ἐνώπιον Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν καὶ τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας τοῦ τόπου τούτου, αὐτὴν τὴν λαμπρὴ ἡμέρα τῆς Ὁρθοδοξίας, κατὰ τὴν ὁποία ἀστράπτει καὶ λάμπει ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν φαιδρότητα τῶν δογμάτων τῆς καὶ τὴν λάμψη τῶν ἁγίων εἰκόνων τῆς, θὰ ἀναφερθῶ στὴν ἐνότητα μεταξύ τῶν ἱερῶν εἰκόνων καὶ τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων.

Ἡ ἱερὰ Εἰκόνα δὲν προσφέρεται γιὰ νὰ στολίξῃ τὶς οἰκίες οὔτε ἀκόμη καὶ τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς, ἀλλὰ γιὰ νὰ μεταδίδῃ χάρι στοὺς πιστοὺς ποὺ τὴν ἀσπάζονται μὲ τὴν ἀπαραίτητη εὐλάβεια καὶ τὸν σεβασμὸ καὶ ἀνάλογα, βέβαια, μὲ τὴν πνευματικὴ τους κατάσταση. Συγχρόνως, ὅμως, ἡ ἱερὰ Εἰκόνα εἶναι μία ἀπὸ τὶς θεολογικὲς γλώσσες τῆς Ἐκκλησίας μας, ποὺ μεταδίδει πολλὰ μηνύματα. Θὰ τονισθοῦν μερικὰ σημεῖα αὐτῆς τῆς γλώσσας.

Τὸ πρῶτο σημεῖο εἶναι τὸ θεολογικὸ ποὺ ἀναφέρεται στὸν Θεό, τὸν Ὅποιο λατρεύουμε. Κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι Αὐτὸς ὁ Θεάνθρωπος Χριστός. Πρόκειται γιὰ τὸ Δεύτερο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, ποὺ ἐνηνθρώπησε, προσέλαβε τὴν ἀνθρώπινη φύση καὶ τὴν θέωσε.

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἀπαγορευόταν ὁ ἐξεικονισμὸς τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ὁ Θεὸς ποὺ ἐμφανίζοταν στοὺς Προφῆτες ἦταν ὁ ἄσαρκος Λόγος, ἐνῶ μετὰ τὴν ἐνανθρώπηση καὶ τὴν πρόσληψη τοῦ ἀνθρώπινου σώματος ὁ Θεὸς ἐξεικονίζεται. Αὐτὸ ἦταν τὸ μεγαλύτερο ἐπιχείρημα τῶν εἰκονοφίλων, ὅτι δηλαδὴ, ἐφ' ὅσον ὁ Χριστὸς προσέλαβε καὶ θέωσε τὸ ἀνθρώπινο σῶμα, σημαίνει ὅτι μποροῦμε νὰ Τὸν ἀγιογραφοῦμε.

Ἐπομένως, ἐδῶ φαίνεται ἡ μεγάλη θεολογικὴ ἀλήθεια ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι μία ἀπρόσωπη ἰδέα καὶ μία αἰώνια ἀξία ἢ μία παγκόσμια δύναμη, ἀλλὰ ἰδιαίτερο πρόσωπο ποὺ ἀγαπᾷ τὸν ἄνθρωπο. Ὁ ἰδεατὸς Θεὸς εἶναι ξένος πρὸς τὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου, ἐνῶ ὁ προσωπικὸς Θεὸς ἀγαπᾷ τὸν ἄνθρωπο καὶ ἐνδιαφέρεται προσωπικὰ γι' αὐτόν.

Στὴν εἰκόνα τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ φαίνεται ἡ δόξα ποὺ προχέεται ἀπὸ τὴν τεθεωμένη σάρκα τοῦ Χριστοῦ, σὲ ὅλες δὲ τὶς εἰκόνες, ὅπου ἀγιογραφεῖται ὁ

Χριστός, φαίνεται ἡ ἰλαρότητά Του, ἡ ἀνέκφραστη φιλανθρωπία Του, ἡ ἀγάπη Του γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ὁ Θεὸς εἶναι γεμάτος ἀγάπη καὶ στοργή.

Στὴν εἰκόνα τῆς εἰς Ἄδου Καθόδου τοῦ Χριστοῦ ὁ ἀγιογράφος δείχνει τὴν δύναμη τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ στοργικό Του βλέμμα γιὰ τὸν ἄνθρωπο, καθὼς ἐπίσης δείχνει τὴν τρυφερότητα μὲ τὴν ὁποία πιάνει τὸ χέρι τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὔας καὶ τοὺς ἐλκύει πρὸς τὰ ἄνω, δηλαδή τοὺς σώζει μὲ τὴν πανσθενουργὸ δύναμή Του, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνέκφραστη τρυφερότητά Του. Δὲν εἶναι Θεὸς ὀργῆς, μίσους καὶ βίας, ὅπως θέλουν μερικοὶ νὰ Τὸν παρουσιάσουν, οὔτε σαδιστῆς Πατέρας, ὅπως μερικοὶ Τὸν αἰσθάνονται ἀπὸ δικές τους ἐνοχικὲς καταστάσεις, ἀλλὰ ὁ ἰλαρός, ὁ φιλάνθρωπος καὶ ὁ φιλόστοργος Θεὸς ποὺ ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ φθάνει ἀκόμη καὶ μέχρι τὸν ἕδη γιὰ νὰ τὸν συναντήσει, εἶναι ὁ ἰατρός ποὺ θεραπεύει τὸ βαθὺ τραῦμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὄχι ὁ δικαστῆς καὶ εἰσαγγελέας ποὺ ἀπαγγέλλει κατηγορίες.

Τὸ δεύτερο σημεῖο εἶναι τὸ ἀνθρωπολογικό, ἀφοῦ ἡ ὀρθόδοξη εἰκόνα δείχνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι δημιουργημένος ἀπὸ τὸν Θεὸ κατὰ τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα καὶ στόχος του εἶναι νὰ φθάσῃ ἀπὸ τὸ κατ' εἰκόνα στὸ καθ' ὁμοίωση, δηλαδή τὴ θέωση.

Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ φιλοσοφία ἔκανε τὴν διάκριση μεταξὺ φύσει ἀθανάτου ψυχῆς καὶ φύσει θνητοῦ σώματος. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀνῆκε στὸν ἀγέννητο κόσμο τῶν ἰδεῶν καὶ ὁ Θεὸς τὴν τιμώρησε, μόλις κινήθηκε ἀπὸ ἐπιθυμία, μὲ τὸ νὰ περικλεισθῇ στὸ σῶμα, τὸ ὁποῖο τελικὰ εἶναι ἡ φυλακὴ τῆς ψυχῆς. Ὅποτε, ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως δίδαξε ὁ πλατωνισμός, εἶναι ἡ ἀποδέσμευση τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ σῶμα, ἡ δὲ νέκρωσις

τοῦ παθητικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς ἦταν ὁ βασικὸς σκοπὸς τῶν στωϊκῶν καὶ τῶν πλατωνικῶν φιλοσόφων.

Ὅμως, ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν ἱερῶν εἰκόνων διδάσκει ὅτι ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα εἶναι δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, ὅποτε καὶ τὰ δύο ἀγιάζονται καὶ θεώνονται. Αὐτὴν τὴν μεγάλη ἀλήθεια τὴν συναντᾶμε ἀκόμη καὶ στὸν ἠσυχασμὸ, ὅπως τὸν ἐξέφρασε ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ἀφοῦ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς προσευχῆς ἐπιστρέφει στὸ σῶμα καὶ τὸ σῶμα λαμπρύνεται ἀπὸ τὸ Φῶς τοῦ Θεοῦ.

Παρατηρώντας τὴν ὀρθόδοξη εἰκόνα, βλέπουμε ὅτι τὸ Φῶς τοῦ Θεοῦ εἰσέρχεται μέσα στὸν ἄνθρωπο καὶ ἀγιάζει τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα του. Τὸ θεῖο Φῶς δὲν φωτίζει ἔξωθεν τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ τὸν ἀγιάζει ἔσωθεν, διὰ τῆς καρδίας, γι' αὐτὸ καὶ δὲν ὑπάρχουν σκιεὲς στίς ὀρθόδοξες εἰκόνες. Τὸ πρόσωπο τοῦ ἁγίου εἶναι φωτεινὸ, διανγῆς καὶ φωτίζεται ἀπὸ μέσα, ὅπως φαίνεται, κυρίως, στίς ἀγιογραφίες τοῦ Πανσελήνου στὸ Πρωτάτο τοῦ Ἁγίου Ὅρους.

Αὐτό, βέβαια, μᾶς ὑπενθυμίζει τὸν ὄρισμὸ ποὺ δίνει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος γιὰ τὸν ἄνθρωπο ὅτι εἶναι «ζῶον ἐνταῦθα οἰκονομούμενον καὶ ἀλλαχοῦ μεθιστάμενον, καὶ πέρας τοῦ μυστηρίου, τῇ πρὸς Θεὸν νεύσει θεούμενον». Ὁ ἄνθρωπος, δηλαδή, δὲν εἶναι ἓνα πρᾶγμα, δὲν εἶναι ἀντικείμενο ἐκμεταλλεύσεως, ἀλλὰ δημιουργημὰ τοῦ Θεοῦ ποὺ πρέπει νὰ βιώνῃ τὸ μυστήριό τῆς κατὰ Χάρη θεώσεως.

Τὸ τρίτο σημεῖο ποὺ συναντᾶμε στὴν ὀρθόδοξη εἰκόνα εἶναι τὸ κοινωνικὸ τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή σὲ τί συνίσταται ἡ κοινωνία μέσα στὴν Ἐκκλησία. Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἓνα ἀπλὸ ἄθροισμα ἀνθρώπων ἀπὸ ἓνα ἔθνος, ἀλλὰ ἡ συνάντηση ἀνθρώπων ὅλων τῶν κατηγοριῶν ποὺ ἔχουν ζω-

ντανή σχέση με τόν Χριστό, είναι οικουμενική, πάνω από πατρίδες και έθνητες. Μέσα στην Έκκλησία λειτουργοῦν ἄλλοι νόμοι και ἄλλες προϋποθέσεις.

Στήν εἰκόνα τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ βλέπουμε τή σημαντική θέση πού ἔχει ἡ Παναγία, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀλλά βλέπουμε και τοὺς ἀγαθοὺς Ποιμένες, ὅπως και τοὺς Μάγους ἀπό τήν Ἀνατολή πού ἦλθαν νά προσκυνήσουν τόν Χριστό. Γύρω ἀπό τὸ νεογέννητο Χριστό βρίσκονται οἱ σοφοὶ με τοὺς ἀγραμμάτους, οἱ Ἰουδαῖοι με τοὺς Ἀνατολίτες, οἱ ἄγγελοι με τοὺς ἀνθρώπους. Ὅλοι λαμβάνουν δόξα ἀπό τόν Χριστό και ἀποτελοῦν τήν πνευματική Του οἰκογένεια. Δέν ὑπολογίζεται ἡ καταγωγή καθενός, ἡ ἐθνικότητα και ἡ ἡλικία του, ἀλλά εὐλογεῖται ὁ πόθος πού ἔχουν γιά τόν Θεό και ἡ ταπεινώσή τους. Οἱ Γραμματεῖς και οἱ Φαρισαῖοι και ὅσοι στηρίζονται στόν ὀρθολογισμό και τήν ἐξουσία τους ἀπουσιάζουν ἀπό τὸ μυστήριο τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως και δέν συμμετέχουν στήν θεία δόξα.

Τὸ τέταρτο σημεῖο πού βλέπουμε στήν ὀρθόδοξη εἰκόνα εἶναι ἡ κτισιολογία, τὸ λεγόμενο *οἰκολογικό*, ἀφοῦ στίς ὀρθόδοξες εἰκόνες παρουσιάζεται μεταμορφωμένη και ἁγιασμένη και αὐτὴ ἡ κτίσις. Δέν εἶναι ἡ κτίσις τῆς πτώσεως και τῆς φθορᾶς, ἀλλά ἡ κτίσις, ἡ πλημμυρισμένη ἀπό τήν δόξα τοῦ Θεοῦ.

Στήν εἰκόνα τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, κοντά στό νεογέννητο Βρέφος εἶναι τὰ ἄλογα ζῶα, τὸ σπήλαιο εἶναι φωτισμένο και τὰ βουνά μεταμορφωμένα, ἀλλά και τὸ ἀστέρι συμμετέχει στό μεγάλο αὐτὸ μυστήριο. Στήν εἰκόνα τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ βλέπουμε τήν καινὴ γῆ και τὸν καινὸ οὐρανό, ὅπως ἀναμένουμε νά γίνουν στήν μέλλουσα δόξα, ἀλλά και ὅπως τὸ

ζοῦν οἱ Ἅγιοι ἀπό τώρα μέσα στόν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας. Στήν εἰκόνα τῆς Βαπτίσεως τοῦ Χριστοῦ στόν Ἰορδάνη ποταμὸ φαίνεται ὁ ἁγιασμός τῶν ὑδάτων με ὅλα ὅσα βρίσκονται μέσα στό νερό. Τὰ πάντα ὑπακούουν στόν Χριστό και δοξάζονται ἀπό Αὐτόν.

Τὸ οἰκολογικό πρόβλημα, ἡ μόλυνση τοῦ περιβάλλοντος, δέν ἔχει καμμιά θέση μέσα στήν πάμφωτη δόξα τῆς ὀρθόδοξης εἰκόνας, ἀλλά βρίσκεται ἔξω ἀπό αὐτήν. Τὸ Φῶς ἀπό τόν Χριστό και ἀπό τόν ἁγιασμένο ἄνθρωπο διαπορθεύεται και στήν ἄλογη κτίσις και δημιουργία, ἐνῶ ἀντίθετα τὰ πάθη τοῦ ἀνθρώπου δημιουργοῦν τὸ οἰκολογικό πρόβλημα. Στίς εἰκόνες δέν παρουσιάζεται ὁ στεναγμός και ἡ ὀδύνη τῆς κτίσεως, ἀλλά ἡ δόξα τῆς, και αὐτὸ μᾶς ὑπενθυμίζει τὸν λόγο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «*Ἡ γὰρ ἀποκαταδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἰῶν τοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται... και αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπό τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ*» (Ρώμ. η´, 19-22). Ἔτσι, μέσα στήν ὀρθόδοξη εἰκονογραφία φαίνεται καθαρὰ ἡ διδασκαλία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου γιά τὴν συμμετοχὴ τῆς κτίσεως στό πανηγύρι τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ πέμπτο σημεῖο πού παρατηροῦμε στήν ὀρθόδοξη εἰκόνα εἶναι τὸ *σκοτεινὸ στοιχεῖο*. Σὲ ὅλες σχεδὸν τίς εἰκόνες, πού ἀναφέρονται στόν Χριστό και τὸ ἔργο τῆς θείας Του οἰκονομίας, βλέπουμε κάποιον σπηλαιῶδες σκότος. Αὐτὸ τὸ συναντᾶμε στήν εἰκόνα τῆς Γεννήσεως, στήν εἰκόνα τῆς Βαπτίσεως, στήν εἰκόνα τῆς εἰς Ἄδου καθόδου τοῦ Χριστοῦ. Τὸ σκοτεινὸ αὐτὸ σπήλαιο δέν ὀμοιάζει καθόλου με τὸ πλατωνικὸ σπήλαιο, μέσα στό ὁποῖο οἱ ἄνθρωποι, πού βρίσκονται στό σκοτάδι τῆς πα-

ρούσης ζωής, βλέπουν άμυδρῶς ὡς σκιές τὸν κόσμο τῶν ιδεῶν ἔξω ἀπὸ αὐτό. Στὶς ὀρθόδοξες εἰκόνες βλέπουμε ὅτι οἱ ἄνθρωποι ζοῦν μέσα στὸ θεῖο Φῶς, ἐνῶ τὸ σκότος ποὺ βρίσκεται στὸ βάθος εἶναι ὁ χῶρος τοῦ θανάτου.

Ὅπως τὸ φῶς ἔχει δύο ιδιότητες, τὴν φωτιστικὴ καὶ τὴν καυστικὴ, ἄλλα φωτίζει καὶ ἄλλα καίει, ἀνάλογα μὲ τὴν κατάσταση τοῦ κάθε ἀντικειμένου, ἔτσι καὶ τὸ Φῶς τοῦ Θεοῦ φωτίζει καὶ καίει, ἀνάλογα μὲ τὴν κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου. Ἔτσι, αὐτὸ τὸ σκοτάδι δὲν εἶναι ἡ ἀπουσία τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ ὡς σκότος καὶ πῦρ καὶ αὐτὸ βέβαια ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν κατάσταση τοῦ ἰδίου τοῦ ἀνθρώπου.

Πάντως, γεγονός εἶναι ὅτι, ὅπως φαίνεται στὴν εἰς Ἄδου Κάθοδο τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή τὴν ὀρθόδοξη εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως, ὁ Χριστὸς κατεβαίνει στὸν ἕδη κάθε ἀνθρώπου, εἰσέρχεται μέσα στὴν ἀπελπισία του καὶ στὴν χῶρα τοῦ προσωπικοῦ του ὑπαρξιακοῦ θανάτου, ἀκόμη καὶ ὅταν οἱ θύρες τῆς ὑπαρξίης του εἶναι κεκλεισμένες, γιὰ νὰ δώσῃ τὴν δυνατότητα στὸν καθένα νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ αὐτὸ τὸ βασανιστικὸ σκοτάδι τῆς ἀπελπισίας καὶ τῆς μοναξιᾶς του καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ σὲ προσωπικὴ κοινωνία μαζί Του, χωρὶς ὅμως νὰ καταργήσῃ τὴν προσωπικὴ του ἐλευθερία.

Τελικά, ἡ ὀρθόδοξη εἰκόνα, μὲ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο παρουσιάζει τὸν Χριστὸ καὶ τοὺς Ἁγίους, δείχνει ὅτι ὁ Θεὸς μας εἶναι γεμάτος ἀγάπη καὶ στοργὴ γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ποὺ κατεβαίνει καὶ μέχρι τὸν ἕδη τῆς προσωπικῆς του ἀπελπισίας καὶ ἀπογνώσεως γιὰ νὰ τὸν συναντήσῃ· ὁ ἄνθρωπος ἔχει ὑψηλές προδιαγραφές καὶ σὲ ὅποια κατάσταση κι ἂν βρίσκεται μπορεῖ νὰ γεμίσῃ ἀπὸ Φῶς· ἡ κτίσις ἢ ὁποῖα βιάζεται ἀπὸ τὸν ἐμπαθῆ ἄνθρωπο ἀποδέχεται καὶ

ἀναμένει τὴν ἀνακαινισί της· καὶ ὁ κάθε προσωπικὸς ἕδης μπορεῖ νὰ γεμίσῃ ἀπὸ τὴν δόξα τοῦ Φωτὸς τοῦ Θεοῦ.

Μακαριώτατε,

Οἱ ὀρθόδοξες εἰκόνες εἶναι ἕνα βαθύτατο, θεολογικὸ, ἐμπειρικὸ, δογματικὸ βιβλίον, καί, ὅταν εἰσδύῃ κανεὶς σὲ αὐτό, μπορεῖ νὰ ἀντιληφθῇ ὄχι μόνον τί εἶναι ὁ Χριστιανικὸς ὀρθόδοξος Θεός, ἀλλὰ καὶ τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία Του καὶ ποῖο εἶναι τὸ νόημα τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι τὸ δοξασιμὸν καὶ θεωμένον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ὁ χῶρος τῆς συναντήσεως τῶν πάντων, ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων, κεκοιμημένων καὶ ζώντων, ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ξένων καὶ ἰθαγενῶν, εἶναι ὁ πνευματικὸς νυμφῶνας τῆς δόξης, εἶναι τὸ κατάλυμα τῶν θείων ἐρώτων. Ἡ ὀρθόδοξη εἰκόνα δείχνει ὅτι τὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν τὴν καθορίζει ἡ ὑλικὴ οἰκονομία, ἀλλὰ τὴν νοηματοδοτεῖ ἡ θεία οἰκονομία, ποὺ τὸν δίνει ἐλπίδα καὶ προοπτικὴ.

Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἰδιοκτησία κανενὸς καὶ κανέναν δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ἰδιοποιηθῇ καὶ νὰ ἀποκλείσῃ κάποιους ἄλλους· εἶναι ἀνοικτὴ σὲ ὅλους τοὺς ταπεινούς, ποὺ διακρίνονται ἀπὸ τὸν τελωνικὸ στεναγμὸ, ἀλλὰ ταυτόχρονα εἶναι κλειστὴ στοὺς Φαρισαίους καὶ τοὺς ὑποκριτὲς ποὺ νομίζουν ὅτι βρίσκονται μέσα στὴν Ἐκκλησία. Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι χῶρος ἀνταγωνισμῶν καὶ ἀγῶνων ἐπικρατήσεως μερικῶν ὁμάδων, ἀλλὰ εἶναι ἐνότητα προσώπων, εἶναι χῶρος μαρτυρίας καὶ μαρτυρίου, σιωπῆς καὶ προσευχῆς, σταυρώσεως, ἀναστάσεως καὶ Πεντηκοστῆς. Ἡ Ἐκκλησία δὲν περιορίζεται στοὺς τοίχους καὶ τὴν ὀροφὴ, οὔτε ἐκφράζεται ἀπὸ ἀμεταμόρφωτους ἀνθρώπους, ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ

προσκήνιο και τὸ παρασκήνιο καὶ ἔχουν ἀπλῶς γνώσεις περὶ τοῦ Θεοῦ, ὄχι ὁμῶς τὴν γνώση τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἡ Ἐκκλησία ἐκφράζεται ἀπὸ τοὺς ἁγίους Προφῆτες, Ἀποστόλους, Πατέρες, Ὁσίους καὶ Μάρτυρες, ποὺ εἶναι ὀλοφώτεινοι, εἶναι ἡ «λιακάδα» τῆς γῆς.

Ἡ ὀρθόδοξη εἰκόνα, ὡς ἔκφραση τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων καὶ τῆς ἐσωτερικῆς λάμπειας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, σκορπάει ἀγάπη καὶ στοργή, γαλήνη καὶ ἡρεμία, ἐλκύει τοὺς πονεμένους καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, προαναγγέλλει τὴν τελικὴ κυριαρχία τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης, δείχνει τὸν μεταμορφωμένο κόσμον, τὴν καινὴ κτίση.

Ὁ Θεὸς φανερώθηκε ἐν σαρκί, ἡ Ἐκκλησία δοξάζεται ὡς Σῶμα Χριστοῦ, ἡ εἰκόνα εἶναι ἔκφραση τῆς μεταμορφωμένης ζωῆς καὶ τῆς ἀνακαινισμένης πίστεως,

ἡ Ὀρθοδοξία εἶναι ἡ ἐλπίδα τῶν ἀπελπισμένων, ἡ πλησμονὴ τῶν στερημένων. Ἀγάλεται σήμερα ἡ Ἐκκλησία, εὐφραίνεται μὲ τὴν δόξα τοῦ Νυμφίου τῆς, καὶ οἱ ἱερῆς εἰκόνες εἶναι τὰ στολίδια τοῦ λαμπροῦ νυμφικοῦ τῆς ἐνδοξῆς αὐτῆς νύμφης τοῦ Χριστοῦ.

Ὅποτε, μακάριοι ὅσοι ἀγαποῦν τὴν δόξα τοῦ Νυμφίου καὶ τῆς Νύμφης καὶ ζοῦν στὸν κεκοσμημένο νυμφῶνα τῆς δόξας, ἐνδεδυμένοι μὲ τὸν χιτῶνα τῆς εὐφροσύνης. Μακάριοι ὅσοι συμμετέχουν στὸν δεῖπνο τῆς Βασιλείας, τὸν ὁποῖο δείχνουν οἱ ἱερῆς εἰκόνες καὶ γεύονται τὴν νηφάλια μέθη τοῦ Πνεύματος, ποὺ ἐξέροχεται ὡς θυμίαμα εὖοσμο ἀπὸ αὐτές. Μακάριοι ὅσοι ἀπολαμβάνουν τὴν δόξα τῆς Ὀρθοδοξίας ὄχι μίαν φορὰ τὸν χρόνον, ἀλλὰ κάθε μέρα, ὅσοι συμμετέχουν στὸν τρισάγιο ὕμνον τῶν ἀγγέλων καὶ τὸ ᾄσμα τῶν λελυτρωμένων».